Poštnina plačana v gotovini | Leto LIV. | V Ljubljani, v torek dne 2. marca 1926 | Št. 50. | Posamezna številka 2 Din

Naročnina
Dnevna izdaja
za državo SHS
mesečno 20 Din
polletno 120 Din
celoletno 240 Din
za inozemstvo
mesečno 35 Din
nedeljska izdaja
celoletno v Jugoslaviji 50 Din, za inozemstvo 100 D

SLOVENEC

S tedensko prilogo »Ilustrirani Slovenec«

Cene oglasov
1 stolp. petit-vrsta mali oglasi po 1·50 in 2 D, večji oglasi nad 45 mm višine po Din 2·50, veliki po 3 in 4 Din, v uredniškem delu vrstica po 10 Din
Pri večjem naročilu popust
Izide ob 4 zjutraj razen ponedeljka in dneva po prazniku

Uredništvo je v Kopitarjevi ulici št. 6/III. Rokopisi se ne vračajo, nefrankirana pisma se ne sprejemajo. Uredništva telefon štev. 50, upravništva štev. 328

Politični list za slovenski narod

Uprava je v Kopitarjevi ul. št. 6. Čekovni račun: Ljubljana štev. 10.650 in 10.349 za inserate, Sarajevo št. 7563, Zagreb št. 39.011, Praga in Dunaj št. 24.797

Avstrijsko-nemški problem.

Koncem januarja je prinesla belgrajska »Pravda« politično važno vest, ki je dobila kmalu potrdilo tudi v časopisju izven naše države, zlasti italijanski, francoski, angleški in za njimi seveda tudi nemški listi so v kratkih poročilih obveščali javnost, da Mussolini misli na dopolnitev med njim in Ninčičem l. 1924 sklenjene pogodbe, in sicer v glavnem radi varnosti meja proti povečani Nemčiji v slučaju, da bi prej ali slej došlo do združitve Avstrije z Nemčijo. Listi so pri tem opozarjali na nevarnost, ki bi grozila Italiji z Brenneja, Jugoslaviji pa s Karavank, če bi prišlo do Velike Nemčije po združitvi z Avstrijo. Potem je naenkrat nastal dvoboj med Mussolinijem in nemškimi odgovornimi politiki radi bojkotnega gibanja med Nemci proti Italiji. Komaj se je razburjenje, ki ga je povzročil vehementni Mussolini s svojimi brezobzirnimi govori in izjavami proti Nemčiji in Avstriji, pa smo doživeli nenaden odhod Ninčičev v Rim v posete k Mussoliniju radi važnih dogovorov, tikajočih se posledic, ki bodo prej ali slej nujno nastopile po sprejemu Nemčije v Društvo narodov, kjer bo Nemčija lahko vrgla na tehtnico vso težo svoje rastoče moči, ki bi bila pomembnejša, če bi jo podpirala kakšna druga velevlast.

Vesti iz londonskih listov so vedele povedati še pred Ninčičevim odhodom, da je Mussolini že dva tedna pred svojim ostrim nastopom proti Nemcem dal v Belgradu poprašati, kaj da mislijo o eventualni razdelitvi Avstrije za slučaj, da pride do združitve med Avstrijo in Nemčijo.

Ninčičev dohod v Rim in dolgotrajni razgovori med njim ter številno diplomatsko osobje, navzoče pri dogovorih od obeh strani, je vzbudil po svetu silno zanimanje, med Nemci pa sprva pravo konsternacijo. Nihče ne ve kaj gotovega, časopisi pišejo vse možne stvari in ugibljejo o konkretnih vprašanjih, ki naj bi se tikala srednje Evrope in Balkana, delitve interesnih sfer, medsebojne vojaške in politične podpore radi strahu pred Nemci na Karavankah in na Brennerju...

Naravno je da v takem času lete vesti iz kraja v kraj, a le malokomu je dano, da pravo zadene. Naj bo karkoli že, to je dejstvo, da je z Ninčičevim in Mussolinijevim sestankom stopilo z novo silo v ospredje — »nemško vprašanje« ali »nemški problem«, ki je, kakor piše Friedrich Schrewvogl v svoji knjigi »Österreich« (Köln, 1925) ravno — Avstrija sama. Ta »avstrijski problem« je načela tudi ugledna v Lipskem izhajajoča »Europ. Revue« s celo serijo člankov različnih slovečih avtorjev vseh narodnosti, z našo slovensko revijo »Časom«, ki je začetkom januarja t. l. v prvem zvezku prinesel odličen članek »Avstrijskega problema« izpod peresa bivšega predsednika naše deželne vlade ob času koroškega plebiscita v l. 1920 dr. Janka Brejca. Ker je ta članek zbudil ravno te dni, ko sta se razgovarjala Ninčič in Mussolini gotovo zelo konkretno tudi o avstrijskem vprašanju, veliko pozornost — prinesli so njegove glavne misli praški »Nar. Listy« v petek 26. februarja v večerni izdaji (članek »Kam nún?«) in za njimi »Neue Fr. Presse« 28. februarja prestavo tega članka —, zato gotovo ne bo odveč, da opozorimo tudi slovensko občinstvo na vsebino tega velezanimivega članka, ki je izšel istočasno v paralelni francoski izdaji, kar mu daje pečat internacijonalne važnosti.

Uvodoma naglaša avtor dr. Janko Brejc, da v svetu kljub mirovnim pogodbam in mnogim diplomatskim sestankom in razgovorom le ne more priti do ustaljenega političnega sistema v Evropi radi cele vrste problemov, ki bodo še dolgo razburjali evropsko javnost. Med te spada v prvi vrsti — avstrijski problem, ki stopa vedno določneje in očitneje na dan. Dr. Janko Brejc je odločen pristaš misli, da se to vprašanje enkrat za vselej spravi s sveta ker prej ali slej pride itak do spojitve Avstrije z Nemčije, pa najsi to saintgermanska pogodba še tako odločno prepoveduje in najsi se s palijativnimi sredstvi internacijonalnih posojil skuša to preprečiti ter Avstrijo držati umetno na nogah. Zato pa, ker ne vemo ne ure ne dneva, kdaj bo postalo avstrijsko vprašanje aktualno, misli dr. Brejc, da začnemo pravočasno o tem praktično razmišljati.«

V svoji razpravi postavlja nato on sam ob priloženih zemljevidih razne praktične možnosti z ozirom na celotno politično stanje v Evropi in upoštevajoč hkratu tudi vse one države, ki so pri reševanju »avstrijskega vprašanja« neposredno prizadete, t. j. Italijo, Jugoslavijo, Češkoslovaško in Nemčijo.

Načelna vidika, ki ga vodita pri praktičnem razreševanju avstrijskega vprašanja, sta dva: nacijonalno načelo in načelo mednarodne varnosti.

V slučaju razpada avstrijske republike postane saintgermanska mirovna pogodba brezpredmetna; v tem slučaju postane tudi koroški plebiscit brezpredmeten in Jugoslavija bo s prestankom Avstrije prosta svojih obveznosti ter bo zahtevala slovenski Korotan zase. O tem ne more biti nobene debate, ker Nemčija nima do koroških Slovencev nobenih niti nacionalnih niti zgodovinskih pravic. Njene aspiracije se morejo nanašati edinole na nemški del koroškega prebivalstva.

Stališče mednarodne varnosti treba zagotoviti vsem sosedom sedanje Avstrije in bodoče velike Združene Nemčije življenske varnost. Jugoslavija in Češkoslovaška ne moreta pod nobenim pogojem pripustiti, da bi Združena Nemčija porinila med nje nemško-madjarski klin, ki bi ga preko Romunije lahko podaljšala celo do Črnega morja ter tako življenjsko ogrožala vso Evropo, v prvi vrsti pa Jugoslovane in Češkoslovaško. Neposredni spoj Nemčije z Ogrsko morata obe kategorično odklanjati, a tudi antanta ne bo mogla taki rešitvi brez skrbi pritrditi, če bi Nemčija dobila na ta način prosto pot iz Monakovega in Dunaja preko Budimpešte, Bukarešte, Kostance in Carigrada v turško Azijo v smeri Bagdada, tej stari nemški privlačni točki orijenta. Iz nujnih varnostnih ozirov se avstrijski problem ne sme tako rešiti, da bi Nemčija in Madjarska postali neposredni sosedi in zato tudi ne more nikdar biti niti govora o kaki integralni priklopitvi vse Avstrije Nemčiji...

Na drugi strani pa veleva tudi ozir na zračno črto Karavanke—Trst v razdalji 80 km, da ne sme na Karavankah nikdar stati pruska pikelhavba. Nele cela Slovenija in ž njo Jugoslavija, nego tudi Italija, in v prvi vrsti ona sama, bi prišla v silno neprijeten položaj, ko bi iz celovške kotline prišel ponoven sunek v smeri svetovnoznanega Kobarida. Italijanski Brenner bi se tedaj gotovo temeljito zmajal in ž njim vred tudi posest Trsta, Adrije... Zato misli dr. Brejc, **da vprašanje Koroške ni zgolj notranje vprašanje Nemcev, ampak zavisi od pravilne rešitve koroškega vprašanja varnost Apeninskega in Balkanskega polotoka ter posest Adrije.** Skupna nevarnost pa bi morala Italijo in Jugoslavijo voditi do skupne sporazumne obrambe in do skupne sporazumne akcije; proti skupni nevarnosti na skupno obrambno črto — odkritosrčno in brez zavisti! Nemčija je in ostane naša skupna nevarnost. Italija naj nikoli ne pozabi, da z Nemčijo ne bo živela nikdar v odkritosrčnem prijateljstvu, dokler bo njena meja potekala čez Brenner. Radi tega ima Italija samo to izbero: ali odpovedati se Brennerski meji in vrniti nemškemu narodu vse nemške pokrajine v Tirolah ali pa s trajnim sovraštvom vsega nemštva računati; tertium non datur. Zato si bo Italija morala dobro premisliti, preden bo pripustila, da se Nemčija na Koroškem zasidra. Nasprotno pa mora Italija sama uvideti, da bi bila Jugoslavija, ako se ji izroči slovenska posest na Koroškem, za Italijo ne samo docela neškodljiva, nego naravnost obramba in predstraža Italije proti nemški nevarnosti.

In tako zaključuje dr. Brejc svoj prvi del razprave z besedami: »Ako uvažujemo te vidike, je na prvi pogled jasno, da o kaki integralni priključitvi avstrijske republike k Nemčiji ne more biti nobenega govora. Taka priključitev bi imela namreč za posledico, da bi se 100.000 koroških Slovencev moralo izročiti Nemčiji, kamor nikdar spadali niso, in da bi nemštvo odslej vse tri svoje sosede: Italijo, Češkoslovaško in Jugoslavijo, s tem pa mir v Evropi opasno ogrožalo.

Iz tega pa izhaja, da mora priključitveno gibanje ali ostati brezuspešno ali pa da more voditi kvečjemu samo do delne udovolitve.«

Dogodki, ki so sledili zadnja dva meseca zlasti pa Mussolinijevi brutalno-odločni govori na naslov Nemcev glede na Brenner in pangermansko nevarnost, zlasti pa časopisne vesti o vsebini in tendencah razgovorov in dogovorov med Mussolinijem in Ninčičem, ki je zopet po časopisnih vesteh že davno prej bil povabljen od Mussolinija, dajejo dr. Brejčevi razpravi izredno važnost in aktualnost. Naj se misli o možnostih in nemožnostih njegovih praktično konkretnih predlogov o rešitvi avstrijskega problema tako ali tako, zbudil je v evropski javnosti odmev.

Konštatiramo dejstvo, da Italiji in po nji tudi Mussoliniju **diktira narava** sama z geografsko lego, kako in kam **mora** gledati. Salveminijeva teza je bila med vojno in ostane prava. Mussolini je našel Salveminijevo smer...

Razprava o prosveti.

STVARNA GOVORA A. SUŠNIKA IN DR. BAZALE. — RADIĆ NAPOVEDUJE ŠE HUJŠO CENTRALIZACIJO ŠOLSKE POLITIKE.

Belgrad, 1. marca. (Izv.) Od včeraj popoldne traja že v skupščini razprava o ministrstvu za prosveto in tudi še danes ni končana. Za ta resor se je prijavilo precej veliko število govornikov, ki ne kritizirajo ostro samo proračun, marveč tudi prosvetno politiko kot tako. Seveda tudi niso izostali krepki napadi na voditelja prosvete Stjepana Radiča.

Sinoči je govoril posl. Jugosl. kluba prof. Anton Sušnik. Njegov govor je bil brezdvoma med najbolj stvarnimi. O njegovem govoru poročamo na drugem mestu.

Na današnji seji je govoril prvi Stjepan Radić, ki je odgovarjal Agatonoviću. Med drugim je izjavil, da je dal svojemu orožniku nalog, da ne pusti več v ministrsko poslopje poslancev Agatonovića in Dragovića. Radi te izjave so radikali burno protestirali.

Poslanec Dragović, podpredsednik radikalnega kluba, je vstal in dejal Radiću, da s takim postopanjem ne more računati na to, da bi se mu dala zaupnica. Za njim je govoril Hraničević (rad.).

Nato je dobil besedo poslanec nemške stranke Schuhmacher, ki je govoril o nemških manjšinah. Nemci zahtevajo samo to, kar jim je z ustavo zajamčeno, namreč da se mora nemška deca poučevati v materinskem jeziku. Navaja številne primere, kako se postopa napram nemškim manjšinam. Od Radića zahteva, da storjene krivice popravi in da dovoli Nemcem tiste pravice, ki so v ustavi zajamčene in ki jih je država dolžna po mednarodnih pogodbah izvrševati.

Schuhmacherju je kratko odgovarjal Stjepan Radić, češ da se bodo te krivice vsekakor kmalu popravile in da se bodo otroci narodnih manjšin poučevali v materinskem jeziku.

Črnogorski federalist Vuletić je v svojem govoru pokazal strašno sliko, ki jo nudi prosveta v Črni gori. V Črni gori so razmere v tem oziru vsak dan slabše. Črna gora ni bila nikdar tako zanemarjena. Ni čudno, če se črnogorsko ljudstvo proti temu buni. Ker nima upanja niti v Stjepana Radića, da bi kaj pomagal, izjavlja, da bo glasoval za nezaupnico.

Na današnji popoldanski seji je imel odličen govor poslanec dr. Bazala (HFSS). Navedel je vse glavne momente, ki govorijo iz pedagoškega stališča proti centralizaciji v prosveti. V logičnih izvajanjih je pokazal na slabe posledice. Toplo se je zavzel pravice starišev ter v tem oziru v svojem govorn soglašal s poslancem Sušnikom. Istotako je kritiziral predvsem delovanje ministra Svetozarja Pribičevića, za katerega je trdil, da je prvi uvedel v našo prosveto strankarstvo in tudi zmešnjavo. Od takrat ni več reda v tem resoru. Učitelj in profesor ne smeta biti strankarja in agitatorja te ali oni stranke. Biti morata prava vzgojitelja dece v zmislu zahtev **staršev,** ki dajo deco učiteljem v vzgojo. Tudi posl. Bazala je izjavil, da bo glasoval proti, ker je mnenja, da se lahko to vprašanje reši samo s popolno decentralizacijo, oziroma s federativno ureditvijo naše države. — Že med govorom poslanca Bazale je postajalo precej burno.

Nato je dobil besedo dr. Hadži-Kadić (JMO). Pokazal je na mačehovsko postopanje vlade v Bosni in Hercegovini, posebno z muslimanskim ljudstvom. V Bosni in Hercegovini so danes razmere slabše, kakor so bile pod Avstrijo. S takim delovanjem se ne more v ljudstvu utrditi vera v novo državo, niti zaupanje do vlade. Izjavlja, da bo glasoval proti.

Za njim se je pojavil na govorniškem odru prosvetni minister Stjepan Radić. V poldrugournem zelo zmešanem govoru je odgovarjal posameznim govornikom. Na Sušnikove argumente, da naj pridejo starši, to je ljudstvo, do vlade pri določevanju pouka in da naj se vzpostavi šolska avtonomija, je Radić zagovarjal najhujši centralizem tudi na šolskem polju. Centralizem je opravičeval s tem, da je izjavil, da so Srbi ustvarili to državo, ter zapel himno Pašiću. Šolstvo mora biti po Radićevih načrtih centralizirano v Belgradu ali v ministrstvu. Izjavil je, da morajo občine plačevati stroške za vzdrževanje in zidanje šol. Na ta način bi ljudstvo prišlo še ob tisto malo pravic, ki jih ima in plačevati bi moralo vse. Tak zakonski načrt namerava Stjepan Radić v kratkem predložiti narodni skupščini. V nadaljni polemiki je v vznešenih stavkih povedal tudi to, da so hodili k njemu tudi slovenski liberalci ter ga za božjo voljo prosili, naj jih vzame v zaščito in naj nikar ne dela sporazuma z SLS.

Po Radićecem govoru sta se oglasila k besedi Agatonović (dav. dem.) in Pribičević (sam. dem.), ki sta pobijala nekatere Radićeve izjave.

Seja se je ob 9 prekinila. Prihodnja seja se vrši jutri. Na njej se bo nadaljevala razprava o prosvetnem ministrstvu.

Kako vlada zanemarja slovensko šolstvo in prosveto.

(Govor poslanca A. Sušnika.)

Belgrad, 1. marca. (Izv.) V debati o proračunu prosvetnega ministrstva je poslanec prof. Anton **Sušnik** izvajal sledeče (v bistvenem posnetku):

Iz predloženega proračuna za prosvetno ministrstvo nam gleda nasproti najhujši centralizem z vsemi svojimi najslabšimi posledicami. Ta proračun, ki je še bolj centralističen kakor prejšnji, je za nas Slovence največja krivica, ker ne upošteva naših kulturnih potreb in je največja nesreča za našo kulturo, ker ne ovira samo razvoja in napredka našega šolstva, ampak našo kulturo naravnost uničuje.

Redukcija nagrad za veroučitelje.

Proračun je za Slovenijo sestavljen v imenu varčevanja tako, da so črtale že določene postavke. Črtalo se je samo zaradi tega, da se udarijo Slovenci. Na ljudskih in meščanskih šolah je verouk obvezen predmet. Poučujejo ga veroučitelji s fakultetno naobrazbo. In vendar je poleg mnogih drugih krivic, ki so se dosedaj godile, ministrstvo za prosveto reduciralo vsoto 2,846.000 Din, ki je bila določena za katehete in veroučitelje, na 70.000 Din.

Nobene pare za naše prosvetne organizacije.

Vlada sicer daje kredite za prosvetne organizacije, toda za Slovenijo in za njene prosvetne organizacije v proračunu ne najdemo nobenih kreditov in nobene podpore. Za naše prosvetne organizacije, Družbo sv. Mohorja in Prosvetno zvezo, ki so toliko storile za ljudsko izobrazbo, ni niti pare v proračunu.

Uničevanje naše ljudskošolske avtonomije.

Od kreditov, določenih za zidanje šol, je po dosedanji praksi Slovencem kaj malo pričakovati ali bolje rečeno nič. Slovenci moramo vzdrževati svoje lastne ljudske šole in poleg tega pomagati zidati šole južni Srbiji in drugod. Slovenci štejemo 8.7 odstotkov celokupnega prebivalstva v državi, na našem ozemlju se pa nahaja 12.3 odst. vseh ljudskih šol. Toda te šole si je slovensko ljudstvo **samo** sezidalo z lastnim denarjem, brez sodelovanja države in jih danes samo vzdržuje. V krajnih in okrajnih šolskih svetih so sedeli tudi ljudski zastopniki, ki so imeli pravico soodločevanja, ne samo pri ustanavljanju in vzdrževanju šol, ampak tudi pri ureditvi in nadzorstvu šolskega pouka. Centralizem pa je ukinil krajne in okrajne šolske svete, mu odvzel pravice ter pustil dolžnosti, namreč: nositi ogromna davčna bremena. Ni čuda, da se slovensko ljudstvo buni proti taki prosvetni politiki.

Srednje šolstvo.

Proračun za srednje šolstvo predstavlja pravo zmešnjavo centralistične prosvetne uprave. Prosvetni oddelki so se ukinili in ustanavljajo se oblastni inspektorati. Nikjer ni povedano, katere oblasti bodo obsegali inspektorati. Če bo inspektorat za Slovenijo obsegal ljubljansko in mariborsko

oblast, moramo samo to pozdraviti kot prvi korak k obnovitvi prejšnjih razmer.

Redukcija profesorskih mest. — Nadure se ne izplačujejo.

Na slovenskih srednjih šolah je črtana cela vrsta definitivnih profesorjev. V proračunu 1924-25 je bilo v obeh oblastih 195 profesorjev, sedaj je pa določenih samo 163, manjka torej 32 profesorjev. Zraven pa je določenih 27 suplentov, čeprav jih je v resnici samo 12. Ministrstvo je popolnoma pozabilo na učiteljišča v Čakovcu in Kastvu. Krediti so določeni edino za dva ravnatelja. Naši profesorji v Sloveniji čakajo že od decembra prejšnjega leta na težko prisluženi denar za nadure.

Malenkostne dotacije.

Kar se tiče kreditov za kurjavo in razsvetljavo, čakajo slov. zavode največje težave. Državne dotacije za zbirke učil in dijaških knjižnic so vedno tako malenkostne, da ni mogoče izvršiti najmanjših poprav, aparatov in zemljevidov, kaj šele da bi se moglo kaj novega nabaviti. Država se ne briga ne za izobrazbo dijakov ne za daljno strokovno izobrazbo profesorjev.

Nezadostne paralelke. — III. drž. gimnazija.

Po avstrijskem zakonu bi moralo biti v Ljubljani še šest paralelk, po srbskem zakonu celo 11. Toda vse prošnje ne pomagajo nič. Če že ne moremo dobiti paralelk, je še manj mogoče misliti na kako novo, še tako potrebno stavbo. Tretja državna gimnazija v Ljubljani se nahaja v dveh poslopjih, ki niti najmanj ne odgovarjata higijenskim predpisom. Pokazal sem vam žalostno sliko proračuna za srednje in ljudsko šolstvo v Sloveniji, ki jasno kažejo škodljivost centralizma za naše šolstvo.

Vlada noče skrbeti za ljubljanski muzej.

Ljubljanski muzej obstoja že od leta 1821. ter je najstarejša znanstvena in domoznanska institucija te vrste v naši državi. Vlada za muzej noče skrbeti. Črtala je od 10 določenih mest kar 5. Izdatki za kirijo belgrajskega muzeja znašajo več, kakor vse potrebe ljubljanskega muzeja. Apeliram na ministra, da ne dopusti te sramote, da bi propadel najstarejši muzej v naši državi.

Zapostavljanje naše univerze.

Za nobeno šolo se Slovenci nismo toliko borili in obenem se nismo toliko razveselili, kakor svoje univerze. Zato pa nas tudi nobena stvar bolj ne boli, kakor vedno se ponavljajoče vesti in celo grožnje z merodajne strani, da se bo univerza ukinila, reducirale posamezne fakultete.

Najpogosteje se navaja kot razlog za ukinitev ljubljanske univerze **razlog varčevanja.** Koliko stane ljubljanska univerza državo? Na vsakih 1000 Din borih 50 par! **Slovenci smo prejšnje leto samo pri direktnih davkih plačali 74,000 000 Din več davka, kakor je bilo določeno. Ta vsota je večja, kakor pa je stala univerza državo od svojega začetka pa do današnjega dne.**

Pogosto slišimo: Ker je vas **Slovencev samo en milijon,** je vaša **univerza luksus.** Švica šteje 3.9 milijonov prebivalcev, pa ima sedem univerz in dve teološki fakulteti. Sploh pa je znano dejstvo, da so univerze v manjših mestih znanstveno ponavadi mnogo višje, nego velike univerze, kar dobro vidimo v Nemčiji.

Mnogi se pritožujejo nad **nadprodukcijo uradništva.** Toda univerza ni tovarna za državno uradništvo. Smoter univerze je, gojitev nepristranske znanosti. Zadnje čase je vznikla ideja ustanovitve ene same velikanske univerze. Univerza s poedinimi fakultetami po raznih mestih bi bila monstrum. Na tako univerzo bi se zanesla politika.

Prosvetni minister se je zaenkrat odločil, da bo ljubljanska univerza obstala. Toda če hoče, da bo mogla znanstveno delovati, jo mora primerno dotirati. Proračun za univerze izkazuje sledeče kredite: za belgrajsko: redni krediti **13,540 000 Din,** izredni krediti **23 milijonov Din,** za zagrebško: redni **6,640.000 Din,** izredni **12,110.000 Din,** za ljubljansko: redni **920.000 Din,** izredni **2,459.000 Din!** Take postavke pomenijo briskiranje slovenske univerze, ki ga naša univerza ne zasluži.

Ljubljanska univerza sijajno vrši svojo nalogo. Število slušateljev stalno raste. Naše fakultete se ponašajo s profesorji svetovnega ugleda.

Čimprej je treba na hrvatske in srbske šole uvesti slovenščino kot obligaten jezik. To zahteva enakopravnost in razvoj naše kulture.

Medicinska fakulteta je zahtevala vseh kreditov 670.000 Din, dovolilo pa se ji je 250 tisoč dinarjev rednih izdatkov, izrednih pa niti pare! S tem fakulteta ne more izhajati. Samo za prevoz in pokop mrličev porabi letno 30.000 Din. Za belgrajsko medicinsko fakulteto pa se je dovolilo v isti proračunski dobi rednih izdatkov **10,170 000 Din,** izrednih **pa 10 milijonov,** čeprav dobiva še zraven reparacije in velika volila! **Zahtevamo popolno medicinsko fakulteto tudi v Ljubljani in dotacije, ki bodo sorazmerno z belgrajsko fakulteto.**

Za teološko fakulteto je vsega skupaj dovoljenih samo **15.000 Din. Belgrajska in zagrebška pa dobita vsaka po 100.000 Din!** Število slušateljev na ljubljanski fakulteti je okrog 100, medtem ko je na zagrebški minimalno število, belgrajska fakulteta pa je sploh šele v razvoju. Profesorji bogoslovne fakultete v Ljubljani so **tekom 6 let izdali 8 naučnih knjig, 5 letnikov znanstvene revije ter si stekli znanstveno avtoriteto doma in v tujini. Nemogoče se je ubraniti vtisa, da se s takimi krediti hoče zadati teološki fakulteti v Ljubljani smrtni udarec. To bi bil moralni udarec slovenski duhovščini in udarec v lice celemu slovenskemu narodu!**

Naša univerza je srce naše znanosti. Ona je ponos in naša bodočnost. Vsak nastop proti naši univerzi je atentat na slovenski narod. Zato bo tudi v bodoče cel slovenski narod solidarno nastopil v obrambo svoje univerze.

Pogubna centralizacija našega šolstva.

Naša **prosvetna politika** ne hodi pravo pot. Največja nesreča je centralizem, ki proglaša monopol na šolskem polju, ki je nemogoč ter duši in ovira napredek in ovira vsako pravo iniciativo. Šolski monopol je nedemokratičen in nesvobodoumen. Unifikacija šolstva je v naši državi nemogoča. Pribičevičev enoten načrt za ljudsko, meščansko in srednje šolstvo je v Sloveniji doživel popolen fiasko. Reforma ljudskega šolstva je res nujno potrebna. Toda podlago more tvoriti samo okvirni državni zakon, ki daje oblastnim skupščinam pravico, da si urede šolstvo, kakor je njihovim razmeram primerno.

Noben načrt in nobena reforma ne sme pozabiti na versko etični moment. Verskoetična vzgoja je za življenje tako potrebna, kakor korenina za hrast.

Na srednjih šolah se je uvedel enoten učni načrt. Za slovenske razmere pa je neprikladen. Pri nas je potrebno znanje nemškega in italijanskega jezika. Za današnjo družbo je selekcija nujno potrebna, če se hočemo izognebiti parazitov.

Če hočemo vzgojiti nov rod, moralno in intelektualno jako generacijo, moramo postaviti naše šolstvo na drugo podlago. Treba je diferenciacije in dviga šol. Diferenciacija zahteva kolikor mogoče različne tipe srednjih šol, humanistične, realne in strokovne šole raznih kategorij. Pri šolstvu mora imeti tudi narod besedo.

Šola mora biti najzvestejši tolmač ljudskega čustvovanja in mišljenja. Šolstvo mora biti demokratično, potem bo omogočalo selekcijo našega naraščaja. Ljudstvo bo zadovoljno in bo drage volje doprinašalo žrtve za prosveto. (Burno, dolgotrajno odobravanje.)

Proračun pravosodnega ministrstva.

STROKOVNJAŠKI GOVOR POSLANCA DR. HODŽARJA.

Belgrad, 1. marca. (Izv.) V podrobni debati o proračunu v soboto 27. in v nedeljo 28. februarja1926 je kot prvi prišel na vrsto proračun pravosodnega ministrstva. Razprava o njem je trajala v soboto cel dan in v nedeljo do 1. ure popoldne, ko je vladna večina odglasovala, kar je vlada predložila. Debata je bila mestoma zelo ostra. Posamezni govorniki so navedli številne slučaje iz pravosodne prakse iz vseh delov naše države, ki zbujajo kritiko. Med takimi slučaji je pozornost vzbudil slučaj delavskega mučenika Fakina iz Trbovelj, ki ga je v svojem strokovnjaškem in dobro utemeljenem govoru omenil poslanec dr. Jakob **Hodžar.** Njegov govor je bil sploh eden najboljših. V njem je poslanec dr. Hodžar podal približno sledečo kritiko in sliko našega pravosodja:

Ob postanku naše države je bilo v resoru pravosodnega ministrstva približno 1100 nameščencev. Polagoma se je število skrčilo na faktičnih 900. Temu nasproti so se sodni posli podvojili. Vzrok so skrajno slabe gospodarske razmere v Sloveniji. Narastek eksekucij tekom enega leta je bil 25 odstot., pri vknjižbah 20 odstotkov, pri menično protestih pa kar za 1500 odstotkov. V celjskem okraju je bilo lani 5000 sodnih in davčnih eksekucij. **Lansko leto se je uvedel rubež glasom uradne statistike finančne delegacije v Ljubljani v čez 90.000 slučajih.** Do mobilarne eksekucije je prišlo v čez 33.000 slučajih radi davčnih zaostankov v znesku 50 milijonov dinarjev. Potom prodaje je davčna oblast kasirala samo 300.000 Din. Eksekucije na nepremičnine so imele ta uspeh, da se je prodalo na javni dražbi 230 posestev. Lepa slika o bogati Sloveniji!

Stol sedmorice za Slovenijo je samo prislonjen na hrvatskega. Oddelek za pravosodje v Sloveniji je ukinjen, hrvatski obstoja dalje.

V sodne oblasti se skuša uriniti strankarstvo. **Slučaj delavskega trpina Fakina že leta vpije po zadoščenju kot žrtev samovoljne justice.**

Okrajna sodišča še zmagujejo delo, zborna sodišča v Sloveniji ga ne morejo več. V Ljubljani se razpisujejo pravde sedaj, vložene že januarja 1925. Normalno pride v Ljubljani stranka, to je ljudstvo, **do pravice tekom treh do štirih let.** Po drugod je boljše. V takih razmerah je iskanje pravice naravnost brezupno. Zato se stranke najraje takoj v pričetku poravnajo s 50 odst. pripadajočega jim kapitala.

Odpomoč je samo v dotaciji sodišč s strokovno naobraženim osobjem, ki stoji tudi moralno na višku. Čim višji položaj, tem krepenitejši značaj. Časovno napredovanje je dobro, če bi bili vsi enako sposobni strokovno in moralno. Tako pa n. pr. revše na najneodgovornejšem mestu zasluži isto kot najboljši strokovnjak na najodgovornejšem mestu. N. pr. pomožni sodnik s 25 službenimi leti ima isti gmotni položaj kakor svetnik deželnega sodišča.

Sodnik ustvarja, pri tem se pa stara in je v skrbi za vsakdanji kruh. Še bolj je pa celokupno uradništvo udarjeno s 15letno penzijsko dobo in z neizplačilom zakonitih razlik.

Po obstoječem sistemu mora sodnik s 65 leti v penzijo. Sodnik pri stolu sedmorice, pri viru juridične modrosti, je pa lahko 70 let star.

Slovenska justica še vedno zmaguje delo in **v čast ji je, da trgovske komore iz Berlina in Dunaja v poslovnih dogovorih striktno dogovarjajo pristojnost ljubljanskega ali mariborskega sodišča.**

Proračun pravosodnega ministrstva je zrastel za 12 milijonov. To je pa samo navidezno, kajti razlika po uradniškem zakonu znaša že sama 12 milijonov dinarjev ter je finančni minister na ta način za isti znesek skrčil materialne izdatke.

Finančni minister je svojevoljno reduciral skupaj 118 nameščencev v resoru pravosodnega ministrstva brez njegove vednosti. Reduciranih je iz stroke zemljiške knjige skupaj 38 mest. Od zvaničnikov 11 mest in od dnevničarjev 71 mest. V bodoče bodo morale potovati skupine pomožnih uradnikov od sodišča do sodišča. (Minister Gjuričić: To bom popravil, gospod poslanec! Predložim amandmane!) Napredovanje je izključeno, ker so krediti črtani. Socialna skrb je absurdna. Redukcije so zato, da je n. pr. finančno ministrstvo po treh redukciah zrastlo od 800 na 1200 oseb.

Penzije, krediti za potrebne tiskovine, za razsvetljavo in kurjavo so črtani..., Kazensko postopanje mora povsem zastati, ker so krediti za pričnine, izvedeniške pristojbine, za stroške kazenskega postopanja in izvršbe itd. črtani do nemogočnosti. Jetniki v Sloveniji bodo morali spati nagi na golih tleh brez postelj. Vsaki deseti paznik bo imel predpisano uniformo, drugi bodo morali čuvati jetnike v Adamovi obleki. O krivicah glede prevedb jetniškega osobja, poduradnikov in slug, zemljeknjižnega osobja itd. se je dovolj govorilo v finančnem odboru.

Ministrstvo za javna dela postane ministrstvo za ruševine, ker skrbi za zgradbe samo svojega resora. Razmere v Celju glede najetih poslopij so mizerne in samo vzrok za javne manifestacije.

Finančno ministrstvo leta ne izplačuje penzij in ubogi penzionisti, njihove vdove in sirote stradajo.

Država plačuje najemnine za zgradbe samo zato, da dobiva kapital v podvojenem znesku v obliki davkov nazaj.

Sodne oblasti v Srbiji itd. ne izvršujejo naših pravomočnih sodb, češ, da so to sodbe tujih sodišč.

Justica v Sloveniji je aktivna. Statistično se da dokazati, **da je bilo lani najmanj 25 do 30 milijonov dinarjev več prejemkov kot izdatkov. Ogromne takse ubijajo pravni čut ljudstva in njegovo vero v justico.**

Naša zakonodaja prav nič ne upošteva pravnih razmer v Sloveniji. Razne komisije so sestavljene samo iz Srbov v protislovju s pozitivnim zakonom ali naredbo. Že tri leta centralistični režim ni klical nobenega slovenskega strokovnjaka-pravnika v Belgrad v centralne juridične komisije. **Zakoni se predlagajo brez slovenskih strokovnjakov, pravilniki se izdelujejo proti zakonu, brezpravni kaos se povečava od dne do dne,** tako da bo fraza o državnem in narodnem združenju v najbližjem času postala nepotrebna. Vse skupaj se bo dejansko izenačilo v kaotično temo, iz katere ni več izhoda. Govornik je končal:

»Sedanji pravosodni minister g. Gjuričić je o početku naše države idealno govoril v Ljubljani o pomenu justice v državi, ki predstavlja njeno hrbtenico. Omenjal je stari latinski izrek: Justitia fundamentum regnorum. Današnji režim pa ruši ta temelj in v najbližjem času bo odveč vsaka beseda o miru in redu v državi, ker bo brezpravje in anarhija samo po sebi fundamentum ali fragmentum regni.«

Nezadovoljiv odgovor pravosodnega ministra.

Na koncu specialne debate o proračunu pravosodnega ministrstva je govoril minister za pravosodje dr. Gjuričić. Ironično navaja, da njemu od vseh v debati navajanih slučajih brezpravnosti in podobnih stvareh ni in ne more biti nič znanega. Vse to navajajo samo poslanci. (Dr. Hodžar: To je Vaš ekspozé! — Predsednik opominja dr. Hodžarja: Vi ste včeraj govorili dve uri. — Klici iz skupščine: Dobro je govoril!) Nato polemizira minister s posameznimi predgovorniki. Navaja, da je poslanec dr. Hodžar neopravičeno grajal, da se slovenski strokovnjaki in pravne razmere v Sloveniji ne upoštevajo pri pripravah zakonskih načrtov in da mora izjaviti, da tudi Slovenci sodelujejo pri zakonodajnih komisijah. (Dr. Hodžar: **Že tri leta niste nikogar klicali razen Srbov, trojica Srbov je tam absolutni gospodar!**) Minister dr. Gjuričić: V kazenskih zakonih je šlo samo za zadnjo redakcijo, glede civilnopravnih zakonov pa sem se oziral samo na strokovnjake. (Dr. Hodžar: **Tudi Slovenci imamo strokovnjake!**) V nadaljnem govoru po stari navadi zanika, da obstoja tendenca kakršnegakoli zapostavljanja Slovenije in Slovencev. Našteva razne zakone, ki se bodo predložili narodni skupščini, kazenske, o sodnikih, sodiščih, drž. pravdnikih, odvetnikih itd. Priznava, da so se v njegovem proračunu izvršile preobširne redukcije osobja in materielne, a ne po njegovi krivdi, marveč iz razloga varčevanja.

Po govoru je minister ponovno izjavil, da bo glede redukcij v Sloveniji pred končnim glasovanjem o celotnem proračunu predložil predloge, **da se najhujše krivice popravijo.** Značilno pa je, da bo morala o tem sklepati vlada, to se pravi finančni minister, ki v tem pogledu naravnost komandira druge resore.

Pojasnilo k pojasnilu

Trboveljska premogokopna družba se je spričo velikega — čisto naravnega — razburjenja, ki so ga izzvale vesti o nameravanih redukcijah delavstva in mezd v njenih premogovnikih, vendar vsaj toliko zganila, da je dala v javnost pojasnilo o tem, kako stvar pravzaprav stoji in kaj družba namerava.

V tem svojem pojasnilu TPD dementira vesti, da misli odpustiti na tisoče delavcev, in zagotavlja, da je odpovedala le razmeroma majhnemu številu osobja. Nadalje dementira tudi vesti o velikem znižanju mezd in podaljšanju delavnega časa. Če je stvar taka, potem nas to samo veseli, in bo to pojasnilo Družbe v toliko gotovo tudi pomirjevalno vplivalo na naše delavstvo in našo javnost. Vendar mora po drugi strani vsakogar začuditi, kako da prihaja družba s tem pojasnilom šele zdaj, in zakaj ni storila tega že preje? Saj niso vse tiste alarmantne vesti vznikle šele v teh zadnjih dneh, ampak že dolgo vznemirjajo duhove. Zakaj jih TPD ni takoj ovrgla, zakaj je dopustila, da so se zgostile v akutno vprašanje, ki je vzgibalo vso našo javnost, izzvalo protestne akcije prizadetih krogov in interpelacije v parlamentu? Vsekakor je storila družba tu taktično napako; njena zakasnela izjava nima moralnega efekta, kakor bi ga sicer imela, pač pa bo dajala povoda najrazličnejšim komentarjem, in kar je glavno: mesto da bi zmanjšala, bo le povečala nezaupanje...

TPD navaja v svojem pojasnilu tudi razloge, ki so jo primorali do delne redukcije obrata in delavstva, tako da je s 1. marcem odpovedala 62 poduradnikom in 485 delavcem. Tudi tu moramo vprašati, zakaj ni tega družba pojasnila delavstvu in javnosti dala že preje? Kar se pa navedenih razlogov samih tiče, moramo le pripomniti, da niti formalno ne prepričujejo, kaj šele substancielno; v ničemur ne dokazujejo absolutne potrebnosti tega, da se je morala ta redukcija brezpogojno zgoditi. Družba se sklicuje na splošno krizo na premogovnem trgu. Nihče o tem ne dvomi; kakor vsa industrija, tako trpi pod sedanjimi nezdravimi gospodarskimi razmerami tudi rudniška, trpi tudi trboveljska. A tu sta dva momenta: pridobitni in socialni. TPD vidi samo prvega, vidi samo svoj materialni interes. Mi pa smo se v tem vprašanju postavili na socialno stališče, ki je višje in važnejše. S tega stališča objektivno gledano postajata za nas tu dve stranki: družba na eni strani, delavstvo na drugi strani. Kdo je tu socialno in gospodarsko slabejši? Kdo je potrebnejši zaščite? Kriza je danes, to je res; toda če je kriza, to še ne opravičuje, da mora zato delavec izgubiti kruh. Socialni čut pozna tu samo eno neizprosno logiko in en pravičen zakon: relativnost dobička. Če podjetje vsled krize manj zasluži, potem naj trpi na tem **akcionar, a ne delavec.** Akcionar s tem še ni upropaščen, ako potegne manjšo dividendo, upropaščen pa je delavec, ki je danes v teh težkih razmerah vržen na cesto. To ne sme biti; ne gre, da bi trpel delavec, zato da ostane akcionar pri nezmanjšanem dobičku! Moralna in socialna dolžnost TPD je kakor vsakega podjetja, da v stiski ne misli samo nase, ampak tudi na delavca, iz čigar žuljev je obogatelo. Kriza bo prešla, in družba bo zopet mogla delati z večjim dobičkom kot momentano. A da bo tedaj zvišala mezde, ki jih danes znižuje, tega gotovo delavec ne bo doživel.

Morali smo gornje povdariti, že zato, ker TPD po obliki in vsebini njenega pojasnila sodeč, očividno misli, da se ji je zgodila krivica od strani slovenske javnosti, ki se je zavzela za delavstvo. Pojasnilo namreč pristavlja na koncu to-le: »Družba je na žalost primorana pri tej priliki javnost informirati, da jo ženejo pretirani napadi, razširjanja neresničnih vesti, nasilne grožnje in dejanski napadi na posamezne funkcionarje do sklepa, za sedež družbe in centralnega ravnateljstva izbrati tako mesto v državi, kjer ji bo zajamčeno mirno delovanje.«

Pripomniti moramo k temu, da se nam ta izjava TPD ob tej priliki zdi povsem neumestna in da je za slovensko javnost naravnost žaljiva. Kako more TPD govoriti o pretiranih napadih, razširjanju neresničnih vesti, grožnjah itd.? Dokazali smo, da je v tem slučaju le sama kriva s svojim molčanjem in svojim čudnim postopanjem, da se je javnost proti njej obrnila. A kar se tiče trditve o dejanskih napadih na posamezne funkcionarje, ugotavljamo, da nam je znan en sam tak napad, ki pa ga je vsa poštena slovenska javnost najostreje obsodila.

O tistem »sklepu«, na katerega namigava TPD, da namreč misli prenesti svoj sedež drugam, t. j. v Belgrad, pa hočemo reči samo tole: Znano je že vsej slovenski javnosti, da so zgolj interesi čaršije tisti razlogi, ki ženejo družbo do tega sklepa. Če si bo pa s tem kaj bolje postlala, to je veliko vprašanje. Vsekakor dvomimo, da se ji bo ta pregrupacija izplačala, čaršija ima velik apetit ... In morda si bo še želela TPD nazaj med nas, kjer jej mirnega delovanja v resnici prav nihče ne moti. Sicer pa, če TPD svoj sedež tudi prenese, svojih premogovnikov le nikamor ne more prenesti. In tudi s svojega novega sedeža bo morala biti do svojega delavstva pravična in obzirna, če bo hotela mirno delovati in spričo sedanjega kapitalističnega družabnega reda vleči lepe dividende.

Izjave metropolita Varnave v Skoplju.

Narodni poslanec dr. Jos. Hohnjec je vložil na ministra za vere g. Mišo Trifunoviča sledeče vprašanje:

»Glasom poročila v belgrajskem »Vremenu« v soboto dne 72. februarja t. l. je metropolit Varnava v Skoplju izjavil, »da je nezmotljivost papeža neumnost, ker človek ne more biti nezmotljiv«.

Ako je metropolit Varnava v resnici tako govoril, kakor poroča dopisnik »Vremena«, bi morali globoko obžalovati, da odličen cerkveni dostojanstvenik uporablja take izraze kakor neumnost, posebno ako se to tiče verske resnice katoliške cerkve.

Kakor je znano, papeževa infalibiliteta ne znači, da je papež kot človek nezmotljiv, marveč da se, kadar nastopa kot učitelj krščanstva ter tolmači nauk, ki ga je objavil Bog, to je nauk, ki govori o veri in nravnosti, ne more zmotiti niti ne more svojih vernikov zavesti v versko zmoto, je torej nezmotljiv. On je vrhovni učitelj in avtentični tolmač objavljene resnice.

Ta prerogativa, lastnost vrhovnega učitelja krščanstva in pa vidljivega namestnika Kristusovega, je temeljni nauk katoliške cerkve. Ta nauk so bili največji učitelji krščanstva, ki so naslednika na stolici sv. Petra imenovali steber in potrditev resnice, in to ne samo zapadni, temveč tudi vzhodni očetje.

Vprašam gospoda ministra:

Ali smatrate take izjave kot primerne za ohranitev verskega miru in dobrih odnošajev med obstoječimi cerkvami v naši državi?

Vedno nedosegljivo v kakovosti ostane

Schicht-ovo milo znamke „Jelen".

Kajti nič na svetu nas ne more napotiti, da poslabšamo naše najboljše, kakovost našega mila.
Mogoče bi nam bilo poceniti naše Jelenovo milo s tem, da bi ne porabljali „tako dobre" surovine. Ne storimo tega, kajti nam ni samo na tem, da proizvajamo „dobro milo", temveč nam je na tem, da proizvajamo

najboljše milo!

Novi občinski zakon

Belgrad, 1. marca.

Od radikalne in radičevske strani se nam zatrjuje, da bo sedanja vladna koalicija skušala na vsak način po sprejetju proračuna uzakoniti nov občinski zakon, veljaven za vso državo. Komisija, ki je bila od notranjega ministrstva sestavljena — Slovenec je bil v njej samo državni svetnik dr. Sagadin —, da izdela tozadevni načrt, je delo že izgotovila. Načrt se sedaj proučuje in ga držijo vsaj za nas Slovence tajno. Kajti zadnji srpski »Opštinski Glasnik« že navaja nekatera določila iz novega načrta. Ker je zadeva zanimiva in važna, bomo navedli po imenovanem listu nekatera določila novega zakona.

Občine morajo imeti vsaj 2000 prebivalcev. Samo iz posebnih razlogov, n. pr. terenske razmere, se lahko naredi izjema. Občina voli po številu prebivalcev od 15 do 25 odbornikov. Glasovanje je neposredno in tajno. Vsaka vas še voli vrhutega po enega starešino. Pri volitvi za občinski odbor dobi kandidatna lista, ki doseže prosto večino, 2 tretjini glasov, a 1 tretjina se razdeli po količniku na druge kandidatne liste. Odbor voli iz svoje sredine predsednika in najmanj dva člana za občinsko upravo. Delokrog občin je samoupraven in prenešen. Občine bodo morale svoje dolžnosti izpolnjevati potom ukaznih in pogodbenih uradnikov. Vsaka občina si bo morala vzdrževati vsaj po enega tajnika in blagajnika. Vsi občinarji nastopajo samo pri volitvah, ne pa vsi n. pr. pri imovinskih spremembah. Sedanji občinski uradniki se bodo lahko, ako imajo po dosedanjih zakonih zahtevano kvalifikacijo, udeležili natečaja za nova občinska uradniška mesta. Novi kandidati bodo morali imeti vsaj 4 razrede srednje šole, tečaj za občinsko službo (ki se bodo ustanovili) ter praktičen izpit. Občinski uradnik ne more biti odpuščen, razen na podlagi rezultata disciplinarne preiskave.

Kakor je iz teh površnih podatkov, ki smo jih povzeli po »Opštinskem Glasniku« razvidno, bi po novem občinskem zakonu odpadle vse male občine, v kolikor jih ne zahtevajo terenske razmere; bi se prenešeni delokrog ne zmanjšal, niti po državi odškodoval; bi uradnikov ne nastavljale občine, ampak državne oblasti, a plačevati bi jih morale občine. Le pri zbiranju pokojninskega zaklada za uradnike bi prispevali tudi država in oblastna samouprava.

Naše male občine niso nastale samo iz terenskih razmer, ampak tudi iz drugih, v vsakdanjem življenju temelječih razlogov. Prenešeni delokrog degradira naše avtonomne občine na navadne sluge različnih centralnih uradov. Imenovanje občinskih uradnikov od strani države je huda kršitev avtonomnih občinskih pravic. Bojimo se, žal opravičeno, da bomo morali, kadar bo načrt občinskega zakona objavljen v celoti, zabeležiti še več momentov, ki slabšajo sedanje stanje naših občinskih avtonomij.

Norveška vlada odstopila.

Ministrski predsednik Norveške Mohwinckel je predložil demisijo svojega kabineta. Vlada je odstopila vsled ostre kritike njene finančne politike. S tem hoče dati opoziciji možnost, da ona rešuje državne finance, ki so v težkem stanju.

Ministrski predsednik je kralju Hakonu priporočil, naj imenuje desničarsko vlado pod vodstvom Lykkeja in Melbyja, voditelja kmetske stranke. Ker pa kmetska stranka ne želi vstopiti v vlado, bo Lykke najbrže sestavil vlado s samimi desničarji.

K Ninčičevemu obisku v Rimu.

»Samouprava« piše: Lokarnske pogodbe so zelo poglobile mir in so nova garancija, da se bo mir tudi ohranil. Toda za južno Evropo ne nudijo nikakih varnosti in se na gotova vprašanja sploh ne nanašajo. Ta vprašanja so lahko povod za komplikacije. Ninčičevo potovanje je utrdilo stališče Jugoslavije.

»Victarol«, oficijelno bukareško glasilo pojasnjuje Ninčičevo pot takole: Jugoslavija in Češka se zavedata, da bi dogovori in pogodbe, naperjene proti Nemčiji vsled priklopitve Avstrije, ne odgovarjale duhu pomirljivosti. Tudi ni verjetno, da bi Nemčija takoj po svojem vstopu v Društvo narodov s kakimi zahtevami vznemirjala Italijo ali Malo antanto. Po drugi strani pa bi Nemčijo tirali Rusiji v naročje, če bi grešili proti duhu in razpoloženju, ki so ga ustvarile lokarnske pogodbe.

Italija in Jugoslavija v sporazumu s Francijo?

Belgrad, 1. marca. (Izv.) Iz Pariza poročajo: »Journal« komentira Ninčičev prihod v Pariz in pravi, da je njegov obisk po značilnem razgovoru z Mussolinijem in z ozirom na bližnje zasedanje Društva narodov v zvezi z vsemi glavnimi problemi, ki so nastali z ozirom na bližnje zasedanje Društva narodov v zvezi z vsemi glavnimi problemi, ki so nastali z ozirom na vstop Nemčije v Društvo narodov. »Journal« misli, da bo Italija pomagala Poljski da pride v Svet. »Journal« končuje, da je Jugoslavija pristala na najožje sodelovanje z Italijo. Tudi sam Ninčičev prihod v Pariz potrjuje njegovo željo, da bi pri teh dogodkih sodelovala Francija, oziroma da bi se smatralo, kakor da je njegov dogovor z Italijo v soglasju s politiko francoske vlade. »Petit Journal« izjavlja, da je Ninčičev obisk velike važnosti za eventuelni sprejem Poljske v Svet Društva narodov. Želja Italije in Jugoslavije je, da bi vstopile v enotno fronto proti nacionalističnemu pokretu v Budimpešti in Monakovem.

Vprašanje naših dolgov zaveznikom.

Belgrad, 1. marca. (Izv.) Iz Londona poročajo, da je minister Stojadinović obvestil britansko vlado, da namerava naša vlada urediti srbske dolgove z Veliko Britanijo. Po podatkih angleškega finančnega ministrstva znašajo ti dolgovi 28,000.000 angleških funtov. Naša vlada bo poslala posebno komisijo, da bo pregledala račune za vojni materijal, ki ga je Anglija dala srbski vojski. Stojadinovićev prihod se pričakuje v četrtek ali petek.

Pariz, 1. marca. (Izv.) »L'Information« piše: M. Stojadinović, finančni minister Jugoslavije, se vrača iz Amerike, ne da bi bil sklenil z washingtonsko vlado dogovor glede ureditve vojnih dolgov. Pogajanja se sicer niso prekinila in jugoslovanska komisija je ostala v Washingtonu. Z urejevanjem vojnih dolgov je v zvezi želja jugoslovanskih krogov po najetju posojila v Združenih državah. Preje pa se bo morala jugoslovanska vlada sporazumeti radi srbskih dolgov francoskim upnikom. Ameriško javno mnenje je takemu posojilu precej nasprotno.

Ali že veš, da dobiš najcenejšo in najboljšo aluminijasto in emajlirano posodo le pri tvrdki

Stanko Florjančič
trgovina z železnino
Ljubljana Sv. Petra cesta 35

Pred sejo glavnega odbora radikalne stranke. -- Ministri ne podajajo ekspozejev.

Belgrad, 1. marca. (Izv.) Kakor smo poročali, bi se imela včeraj vršiti seja glavnega odbora radikalne stranke. Do seje ni prišlo, ker je Pašić nenadoma obolel. Seja se je preložila na jutri. Pašić je med tem zopet ozdravel ter danes prisostvoval skupščinski seji.

Sploh so se v zadnjem času v krogih radikalnih voditeljev pojavile bolezni. Takoj, ko je Pašić ozdravel, je obolel predsednik narodne skupščine Marko Trifković. Seja glavnega odbora radikalne stranke utegne biti vsekakor precej zanimiva, ker bo na njej prišlo do razprave o razmerah v radikalnem klubu samem ter o razmerju do radičevcev.

Razprava v skupščini postaja precej živahna. Vedno več poslancev se javlja k besedi. V opozicionalnih krogih se ostro komentira dejstvo, da ministri ne dajejo ekspozejev. Raditega so danes nekateri voditelji opozicije od podpresednika dr. Subotiča zahtevali, da morajo ministri dajati takoj v začetku razprave o svojem resoru obširen ekspoze. Nasprotno ravnanje ni parlamentarno. Dr. Subotić je izjavil, da bo te želje predložil vladi. Obenem je obvestil voditelje, da je dobil od Ninčiča obvestilo, da bo pravočasno v Belgradu, da bo na ta način imel možnost podati skupščini ekspoze o svoji zunanji politiki.

Madjarska odklanja dogovor s sosednimi slovanskimi državami.

Madjarski zunanji minister Valko je v soboto odgovarjal dr. Benešu na njegovo ponudbo za srednje-evropski garancijski pakt po vzgledu lokarnskih pogodb. Gospod Valko se je pritoževal nad trianonskim mirom, ki je Madjarsko stisnil v sedanje meje in ustvaril med Madjari irredento. Madjarska želi sicer mirnega sožitja z vsemi sosedi, toda po mnenju gospoda zunanjega ministra manjkajo sedaj še vsi pogoji za kake meddržavne pogodbe, ker ima Madjarska še veliko nerešenih računov s svojimi sosedi. Šele ko bodo onstran trianonskih meja uvideli, da je treba pred vsem upoštevati madjarske pritožbe, bo mogoče govoriti o medsebojnih dogovorih.

Tako je govoril gospod minister in vsa zbornica mu je ploskala.

Menda sedanja madjarska generacija ne bo do smrti pozabila svojega izjemnega stališča v bivši Avstriji in opustila želja po zatiranju drugih narodnosti. Le skrajna sila bi Madjarsko morda poprej pripravila k drugačni miselnosti.

Madjarska afera.

Budimpešta, 1. marca. (Izv.) Izpovedbe grofa Emerika Karolyja so v političnih krogih vplivale zelo porazno. Karoly je izjavil, da je bil Teleki udeležen pri vseh pripravah za ponarejanje. Mnogo se govori tudi o nekem dokumentu, katerega ima baje grof Teleki, ki ga pa zaenkrat brez dovoljenja policije ne sme še izročiti. Tudi vsebine dokumenta dosedaj še ni bilo mogoče zvedeti.

Budimpešta, 1. marca. (Izv.) Grof Teleki označuje vesti inozemskega časopisja, da hrani on še važne tajnosti o aferi v rokah, kot neresnične. Teleki je izjavil, da je vse, kar mu je bilo znano, že izpovedal pri preiskavi.

Budimpešta, 1. marca. (Izv.) Danes je v zadevi ponarejevalske afere obiskal grofa Bethlena francoski poslanik. Obisk je v zvezi z novimi zahtevami francoske vlade, da se preiskava razširi tudi na nekatere člane od ogrskih diplomatskih krogov.

Knjige družbe sv. Mohorja za l. 1925.

B. Poučna snov.

V letošnjem Koledarju (za l. 1926) je g. urednik zbral obilo prvovrstnih člankov in spisov. Ko bi človek mogel gledati Mohorjane, kadar prvič vzamejo v roke vsakoletni Koledar, bi videl, kako različno je naše zanimanje: eni bero najprej povesti, potem šele poučne spise, drugi spet drugače. Mene od nekdaj najbolj zanimajo življenjepisi. Teh imamo letos četvero, pisanih jedrnato, toplo, posebno sta taka Medvedov in Žolgerjev. Življenjepise pa čitamo tudi v dr. Ehrlichovem članku »Sveto leto kat. cerkve«: Janez Vianney, Terezika, Mučenci iz Koreje. Tudi vnaprej naj nam Koledar prinaša življenjepisov. Marsikak rajni kmetski oče ali mati bi zaslužil spomina. Naj bi gg. poverjeniki na to mislili ter uredniku poslali vsaj gradiva, če že ne za tisk pripravljenega spisa! Zgledi vlečejo ... Gotovo so koristni n. pr. spisi o kmetijstvu, o travništvu, sadjarstvu itd.; toda če vidimo in beremo živ zgled, kako se je ta ali oni iz takih knjig učil in je napredoval, nas to še veliko bolj na knjigo opozori. — Uredniku se je najvažnejši zdel spis »O državotvornosti«: postavil ga je na prvo mesto in dal natisniti z večjimi črkami (noben drug poučni sestavek ni dosegel te časti). Pisec članka ni podpisan, a mora biti nekdo, ki pridno čita srbske časopise, zakaj iz enega teh je izvedel za zdravilo bolni Jugoslaviji, zdravilo, katero gotovo tudi vsi Hrvatje in Slovenci odobravajo. — Članek »Slovenija in Slovenci v številkah« (Fr. Erjavec) nas resno opominja, naj vendar že začnemo po zgledu Nemcev, Čehov i. dr. voditi račun o vsakem Slovencu, pa naj bo kjerkoli, v Evropi, Ameriki itd. G. pisatelj bo to statistiko nadaljeval, kar z veseljem pozdravljamo. — Glasen opomin vsemu našemu narodu, zlasti pa živinorejcem sta članka »Mlekarstvo« (Fr. Krištof) ter »Stanje naše živinoreje« (inž. Rado Lah), ki nam z neovržnimi številkami kažeta, s čim se moramo boriti zoper obubožanje. Taki članki so pač zlata vredni. Že ti bogato odtehtajo tistih 20 Din letne naročnine. — Spisa »Kaj moraš vedno znati?« (sp. dr. Anton Brecelj), ki govori o prvi pomoči pri poškodbah, pri zadušenju, pri zastrupljenju in drugačnem naglem obolenju, ni mogoče — po mojem mnenju — naenkrat in zdržema prebrati, pa tudi ni treba; poglavitno je, da vsaj eden v hiši ali v soseščini ve, kje je prva pomoč popisana. Že zaradi tega članka, Mohorjani, Koledar skrbno hranite! — Z mešanimi čustvi čitamo strokovnjaški sestavek »Dohodnina« (sp. dr. L. Orel), ko vemo, kako neenako se v naši državi izterjavajo davki; edino tolažbo nam nudi g. pisec v zadnjem oddelku, kjer izvemo, da smemo vlagati prizive (pa še te moramo menda pošteno kolkovati!). — Zadnji sestavek, ki ga pa večina morda najprej bere, je vsako leto »Po svetu okoli«. Piše ga vedno prof. dr. V. Šarabon, ki med vsemi Slovenci pač najvestneje zasleduje vse nove dogodke, iznajdbe itd.; zato je ta članek vselej izredno poučen in zanimiv. Letos nam pripoveduje zlasti o junakih odkrivanja neznanih delov sveta (Amundsen), letalstva in sporta sploh. Vse to more vedeti le učenjak, ki pridno čita časnike raznih jezikov in ima to srečno razsodnost, da ve, kaj je med vsem najvažnejše, da se pove (n. pr. o umetnih otokih med Evropo in Ameriko!).

2. Apostoli Gospodovi. (Spisal dr. Jožef Lesar, profesor bogoslovja.) Zdaj imamo delo v celoti pred seboj. Popolnoma pritrjujemo tajništvu Mohorjeve družbe, ki (na str. 110. Koledarja) piše, da so zlasti tudi izobraženi krogi pozdravili to knjigo; zdaj vedo, kaj je o teh stebrih Cerkve zgodovinsko dognanega in kaj je samo legenda. Seveda bo znanost to ali ono izročilo morda še popravila. Glede mamertinske ječe n. pr. (str. 74) je zdaj učeni jezuit Grisar (Gesch. d. Stadt Rom) iz virov dokazal, da ni bila tam, kjer so jo doslej domnevali. Kar moramo pa prav posebno pohvaliti, je lepa, pravilna, do zadnje pičice izglajena slovenščina te knjige.

3. Travništvo. Slovenskim živinorejcem v pouk spisal ing. chem. Jakob Turk. Tudi to delo imajo sedaj v celoti pred seboj. Obsega vsega skupaj 270 strani, s premnogimi slikami v tekstu. Koliko dragocenega čtiva je v tej knjigi, se najbolj prepričaš, če počasi bereš skrbno sestavljeno stvarno kazalo zadaj (str. 264—270), kjer na teh 7 straneh srečaš nebroj imen in izrazov, ki jih morda že davno nisi slišal; a te zdaj prijazno kličejo, da se zanimaj za zemljo, rednico vseh. Čisto prav ima Koledar, ko pravi (str. 81): »Prvi pogoj za zboljšanje živinoreje je pridelovanje obilo tečne krme. To pa dobimo samo na umno obdelanih in krepko gnojenih travnikih in njivah ... Zato nikar ne vrzi v kot »Travništva«, ampak beri ga, uči se!«

4. Solnce in senca. Spisal dr. p. Angelik Tominec O. F. M. (Za doplačilo.) Mohorjeve knjižnice št. 8. Knjižica ima zelo prikupno obliko. (Le škoda, da Družba ne izrabi dragocenega prostora na platnicah. Kakšna uspešna agitacija bi bila, ako bi bili na platnicah natisnjeni vsi doslej izišli zvezki Mohorjeve knjižnice ter pri vsakem malo poročila, kaj je rekla kritika itd.!) Krščansko vero in posebej katoliške cerkev napadajo od vseh strani, z raznih vidikov: z modroslovskega, z naravoslovskega, z zgodovinskega, s socialnega itd. Naš pisatelj je zgrabil za enkrat 22 takih napadov, predsodkov, da pokaže njih neupravičenost. V letih 1901—1903 so mnogo teh ugovorov zavrnile knjige Jož. Seigerschmieda »Pamet in vera«, in v letih 1919—1920 škofa A. B. Jegliča knjige »V boj za temelje kršč. vere«. Ker se pa napadi ponavljajo vedno in v vedno novih oblikah, je seveda treba tudi primerno odgovarjati. Ugovori, zbrani v tej knjigi, niso vsi enako važni, ne vsi enako upoštevanja vredni. Odgovori so pravilni, resni. Zdi se nam pa, da g. pis. predpostavlja precejšnjo izobrazbo čitateljev. (N. pr. pri dokazovanju neumrljivosti duše.) Pogrešamo tudi plastike, dobrih prispodob, ki abstraktnost namah pojasnijo. Slog na več mestih ni izpiljen; zdi se nam, da je pisec preveč hitel. — (Konec prihodnjič.)

Mohorjan.

Dnevne novice

★ **Razširjenje telefonskega omrežja na Notranjskem.** Iz Starega trga pri Ložu nam poročajo: Po dolgem moledovanju bomo končno vendarle dobili javno telefonsko centralo. Napeljava telefonskih žic je izvršena že do Grahovega. Poleg Starega trga dobi javno telefonsko govorilnico tudi Lož. Da bo z moderno prometno napravo loški dolini jako ustreženo, je razumljivo samo ob sebi, saj je pa tudi telefon vse bolj v čislih kakor brzojav.

★ **Smrtna kosa.** Prošli teden je umrla v Trstu ga. Ana Lavrenčič ,roj. Ulmann, vdova pred par leti umrlega Matije Lavrenčiča iz Postojne. Pokojnica je tašča g. Antona Fortiča, deželnega adjunkta ter g. Srečka Kumarja, profesorja na konservatoriju Glasbene Matice ter zborovodje Matičnega zbora. Pogreba se je med drugimi udeležil tudi rimski poslanec dr. Vilfan. Bodi blagi duši ohranjen spomin, prizadetim pa naše iskreno sožalje.

★ **Umrla** je 26. februarja po dolgi mučni bolezni v 29. letu starosti gdč. Marija Korošec v Motniku štev. 30. Pokojna je bila članica tamkajšnje dekliške Marijine družbe.

★ **Himen.** Poročil se je v nedeljo dne 21. t. m. v kapeli na Murskem polju g. dr. Vinko Čremošnik z gospodično Jožico Ferenc. Naseli se stalno v Gornji Radgoni, ki je z njim dobila novega neumornega in narodnega delavca. Mlademu paru iskreno čestitamo.

★ **Za občinske volitve v Dalmaciji.** V nedeljo se je vršila v Splitu seja občinskega sveta. Na seji je župan naglašal, da je skrajna potreba, da se razpišejo občinske volitve po vsej Dalmaciji. Sklenili so poslati tozadevno zahtevo na minitrski svet.

★ **Kam vstopi Lorkovičev naslednik?** Narodni poslanec Matijević, ki bo zavzel v zbornici mesto za pokojnim Lorkovičem, je kandidiral na listi Radičeve stranke. Po preokretu Radičevem je ostro obsojal ta njegov korak. Ko je umrl Lorković, so prišli k njemu federalisti, katerim je obljubil, da bo vstopil v njihov klub. Sedaj so ga ponovno začeli nagovarjati radičevci, da bi pristopil v Hrvatski seljački klub.

★ **Tečaj za vzgojiteljice.** Hrv. kat. ženska zveza se je lotila važnega socialnega vprašanja: izobrazbe in izbire odgojiteljic. Kakor znano, so to večinoma mlada dekleta, brez vsake strokovne izobrazbe, mnogokrat tudi brez potrebne vzgoje, kar pa ni mogoče vselej na prvi hip spoznati. Tako je vedno nevarnost, da pridejo otroci v nezanesljive roke. Temu hoče odpomoči Hrv. kat. ženska zveza, ki priredi za odgojiteljice štirimesečni strokovni tečaj. Predavali bodo najboljši profesorji in zdravniki (ženske in moški) o vzgoji otroške duše, o telesnem ustroju, zdravstvu in negi deteta, o njegovi prehrani, dalje nauk o boleznih sploh in otroških boleznih posebej, o nalogi družine, o veri v vzgoji otroka itd. Tekom tečaja se bodo dale presoditi intelektualne in moralne sposobnosti deklet in koncem tečaja dobe le tiste tečajnice, ki se izkažejo kot vredne, izpričevalo.

★ **Z zagrebške univerze.** Filozofski senat zagrebške univerze je snoči sklepal o predlogih za nova profesorska mesta na filozofski fakulteti. Od starih profesorjev je ponovno predlagan dr. Schneider. Kot novi kandidati, katere je predlagal filozofski senat, se imenuje dr. Bazala, profesorja ljubljanske univerze dr. Artur Gavazzi in Salopek, dalje dr. Milan Gavazzi in Kuzmič. Med starimi profesorji vlada veliko nezadovoljstvo, ker večina izmed njih ni bila predlagana.

★ **Splošno se govori,** da vlada za loterijo »Kat. prosvetnega društva v Sv. Petru pod Sv. goramic veliko večje zanimanje, kot pri vseh prejšnjih enakovrstnih loterijah. Saj pa tudi po pravici! S srečko, ki stane samo 5 Din, zamoreš dobiti krasno pohištvo ali »Singerc šivalni stroj, vrečo 20 kg kave, 200 litrov vina, salonsko uro, balo platna, pitanega prašiča, moško kolo, zaboj »Zlatorogc mila, obleke, perilo, servise itd., kajti dobitkov je 250 v vrednosti 50.000 Din. Posebno zadnji čas je velik naval na te srečke, ker dobi vsakdo, ki naroči 10 srečk, 3 srečke brezplačno. Da bodeš tudi ti deležen enake sreče, piši takoj dopisnico na »Loterijski odbor v Sv. Petru pod Sv. goramic in naroči čim več srečk. Srečkam se priloži položnica. Z razpečavo srečk se čez par dni konča, kajti žrebanje se vrši nepreklicno 19. marca 1926.

★ **Katoliška prosvetna vprašanja v belgrajski nadškofiji.** Belgrajski generalni vikar msgr. Gepan je te dni obiskal podtajnika prosvetnega ministrstva g. Pasariča in konferiral z njim o prosvetnih vprašanjih, ki se tičejo katoličanov v belgrajski nadškofiji. Posebej se je dotaknil vprašanja o imenovanju novih katehetov v šolah, katere obiskujejo povečini katoliški otroci.

★ **Naš novi konzul v Trstu.** Kakor poročajo iz Belgrada, je za našega generalnega konzula v Trstu imenovan g. Miloš Ivković, ravnatelj tiskovnega oddelka v zunanjem ministrstvu. Trst je g. Ivkoviću dobro znan, ker je kot dijak dalje časa živel v Trstu.

★ **Iz agrarne službe.** Za inspektorja okrožnega agrarnega urada v Mariboru je imenovan Gustav Golja, vladni tajnik v pok.

★ **VII. občni zbor obl. zveze dobrovoljcev za Slovenijo** se je vršil v nedeljo 28. februarja dopoldne pri Mraku na Rimski cesti. Soglasno je bil ponovno izvoljen dosedanji odbor: predsednik Fabjančič, podpredsednik Jeras, poslovodja Velkavrh, odborniki dr. Hebein, Krečič in Zorc. Dopise je pošiljati na Savez dobrovoljcev, Kolodvorska u. 3. — Občni zbor je sklenil soglasno uvesti podporno akcijo za številne svoje člane, ki so onemogli v borbi za domovino in našo državo, a se nahajajo navzlic temu v največji bedi. Doslej se je tej akciji odzvalo že nekaj plemenitih mož v Ljubljani, pozivamo pa članstvo, da razširi nabiralno akcijo na vso deželo. Seznam dosedanjih darovalcev izide prihodnje dni v ljubljanskih dnevnikih, na katerih uprave prosimo pošiljati nadaljnje prispevke. — Oblastni savez dobrovoljcev za Slovenijo, Kolodvorska ul. 3.

★ **Novi celovški župan.** 24. februarja je bil izvoljen za novega celovškega župana občinski svetovalec Wolsegger, za podžupana Rokitansky in inžener Pichler.

★ **Agrarna reforma v Dalmaciji.** Iz Belgrada poročajo, da se bo minister za agrarno reformo Pavle Radić takoj po svojem povratku iz Prage lotil rešitve vseh vprašanj, ki se tičejo agrarne reforme v Dalmaciji.

★ **Šaljapin v Zagrebu.** Koncem aprila tekočega leta priredi v Zagrebu svoj koncert slavni pevec Fjodor Šaljapin. Koncert se bo vršil v Balkan Palace kinu.

★ **»Katoliški misijonic.** Splošen misijonski list; obenem glasilo Družbe za širjenje vere. Izdaja misijonišče pri Domžalah. Štev. 6. prinaša sledečo vsebino: I. M.: Karel de Fukó, S. Rafaela Vurnik, Bangkok (Siam): Večerne slike; slede zanimiva pisma slovenskih misijonarjev in sester s Kitajskega, iz Afrike in Južne Amerike ter splošna misijonska poročila. Na platnicah: Prikazen na Modri reki. Kakor vedno, prinaša tudi ta številka več zanimivih slik. »Kat. misijonic izhajajo v začetku vsakega meseca in stanejo letno 12 dinarjev. Uredništvo in uprava je v Ljubljani, Tabor štev. 12.

★ **Igralci dramskega gledališča** prirede v torek popoldne izlet v Kranj, kjer polože venec na grob Fr. Prešerna. Moški zbor zapoje žalostinko iz »Desetega bratac.

★ **»Modra ptica« v Zagrebu.** Zagrebški listi poročajo, da pride v drugi polovici tekočega meseca v Zagreb slovita ruska umetniška družba »Modra ptica« pod vodstvom ravnatelja Jušnija. Gostovala bo v Narodnem gledališču ter se bo vršila prva predstava najbrže dne 20. marca, ostale pa naslednje dni.

★ **Smrtna obsodba dvokratnega roparja.** V Travniku se je završila pred okrožnim sodiščem zanimiva obravnava proti Avdu Davtoviču, ki je bil obtožen radi dvakratnega roparskega umora. Obravnava je trajala celih 14 dni. Obtoženec je bil spoznan za krivega in je bil obsojen na smrt na vešalih.

★ **Pooblastilne izkaznice** za obisk Dunajskega jubilejnega velesejma, ki se vrši od 7. do 13. t. m. in s katerim se lahko potuje v Avstrijo brez vizuma, se dobijo tudi pri avstrijskem konzulatu v Ljubljani po 40 Din za komad. Konzulat daje tudi vsa zaželjena pojasnila.

★ **Vlom v Orožnovo kočo.** V Orožnovo kočo na Črni prsti je bilo zadnji teden vlomljeno. Dan vloma je seveda težko dognati, ker se vlomi v planinske koče pozimi opazijo vedno le slučajno od kakega lovca, gospodarja koče ali pa od kakega podjetnega zimskega turista. Baje je vlomilec prišel od laške strani. Pravijo, da so laški orožniki vlomilca že prijeli. Vlomilec je s silo odtrgal ključavnico od vrat in tako prišel v notranjost koče, kjer je odnesel, kar mu je ravno prišlo pod roke. Tudi lekarno ni pustil na miru. Škoda je srednja. V prvo in drugo sobo v pritličju ni bilo vlomljeno. Istotako ni prišel vlomilec v sobo na podstrešju.

★ **Iz Gornje Radgone.** Zdravnik vsega zdravilstva dr. Vinko Čremošnik ordinira od pondeljka 1. marca t. l. v Gornji Radgoni.

*

Tako te dni smo brali nekje,
da se po neki metodi pomlade ljudje.
Hočeš res se pomladiti,
moraš krepilni »Buddha«-čaj piti!

Najstarejša graverska tvrdka
ANTON ČERNE
se je z današnjim dnem
preselila
iz Dvornega trga št. 1 v isto hišo,
na Kongresni trg 10

Ljubljanskemu delavstvu!

Dolžnost vsakega ljubljanskega delavca in delavke in vsakega ljubljanskega meščana, ki simpatizira s trpini, katerih borno eksistenco ogroža velekapital, je, da pride na

velik protestni shod

ki ga sklicujejo vse delavske strokovne organizacije **v sredo, dne 3. marca ob 6. uri zvečer v veliki dvorani hotela »Union«.**

V sredo pojdemo vsi delavci naravnost iz tovaren na shod!

Delavci, delavke! Možje in žene! Pridite v masah! Gre za nas vse! Gre za biti in ne biti.

Strokovna komisija. — Jugoslovanska strokovna zveza. — Narodno-socialna strokovna zveza. — Samostojna strokovna delavska Unija. — Kmetsko-delavska zveza. — Unija stavbinskih delavcev.

Protestni shod ljubljanskega krščanskega soc. delavstva.

Nedeljo, dne 28. febr. t. l. ob desetih dopoldne je sklicala »Jugoslovanska strokovna zvezac v Ljudski dom shod ljubljanskega krščanskega socialnega delavstva, da protestira zoper namero TPD., da reducira rudarsko delavstvo, mu hoče znižati plače, ukiniti doklade ter podaljšati delovni čas.

Zbor je v imenu JSZ otvoril g. Jože Rutar, predsednik SZTD, imenoval zapisnikarjem g. Franca Jegliča ter po kratkih uvodnih in pozdravnih stavkih podal besedo g. Francu Terseglavu, ki je ožigosal velekapitalizem sploh z načelnega stališča. Drugi govornik g. France Žužek je rudarske razmere pri TPD obdelal podrobno, dokazujoč, da je trajno uspešen izhod iz brezupnega delavskega položaja le v strumno do podrobnosti izpeljani strokovni organizaciji.

Izvajanjem obeh govornikov je prisotno delavstvo sledilo zelo pazno, prekinjujoč ju večkrat z živahnim odobravanjem. Zbor je soglasno sprejel sledečo resolucijo, ki bo predložena merodajnim mestom:

Krščansko socialistično delavstvo, zbrano na javnem protestnem shodu dne 28. februarja 1926 v Ljubljani, je vzelo na znanje poročilo referentov in ugotavlja: 1. da je Trboveljska premogokopna družba odpustila 500 rudarjev in da grozi še z nadaljnimi odpusti, z znižanjem plač in podaljšanjem delovnega časa; 2. da kriza TPD ni taka, da bi družbo upravičevala do takih brezprimernih protisocialnih činov eksponentov tujega kapitala, ki se ne ozira na človeka iz brezprimernega pohlepa po ogromnih dobičkih; 3. da država v varstvo delavcev ni ukrenila še ničesar, niti ne za preskrbo odpuščenih rudarjev in gleda mirno, kako se TPD igra s tisoči naših družin.

Z ozirom na to zahteva krščanski soc. delavstvo Ljubljane sledeče: 1. Državna oblast naj nemudoma sestavi posebno komisijo, obstoječo iz zastopnikov rudarske oblasti, parlamenta in delavstva, ki naj temeljito pregleda poslovanje TPD, preišče dejanski obseg krize, zahteva od TPD gospodarski program in naj javnosti o vsem poroča. Dotlej naj se redukcije sploh ustavijo; 2. družba in država naj takoj priskočita na pomoč tistim delavcem, katerih eksistenca je vsled redukcij ogrožena, zlasti pa naj jim preskrbi delo; 3. rudarska oblast naj prepreči kršenje zakona o zaščiti delavcev; 4. pri akordnih tarifih naj se odpravi premijski sistem, ki je v škodo zdravju delavcev in ki povečuje brezposelnost; 5. pravilnik »Bratovskih skladnicc naj se v smislu zahtev strok. organizacij popravi nemudoma tako, da reducirani ne izgube svojih pravic; 6. pozivamo celokupno javnost, da podpre rudarje TPD v njih upravičenem boju, krščansko socialistično delavstvo pa naj se trdno oklene svoje strokovne organizacije, ker le z organizirano močjo bo moglo braniti pravice pred napadi delodajalcev.

H koncu je dobil besedo še g. Franc Peterkovič od skupine DKL (Delavsko-kmetski list), zavzemajoč se za solidaren nastop celokupnega proletarijata v tem slučaju. — Ob tričetrt na dvanajst je predsednik Rutar lepo uspeli zbor zaključil.

Preska. V nedeljo dne 28. t. m. ob 4. uri popoldne je tu zborovala »Okrajna delavska zvezac. Poročal je tov. France Žužek. V svojem govoru se je delj časa pečal z redukcijami rudarjev pri TPD, opisujoč nevarno situacijo, v kateri se poleg rudarjev nahaja celokupno delovno ljudstvo. Zbor je enodušno sprejel resolucije dopoldanskega protestnega zbora ljubljanskega krščanskega soc. delavstva in se izrazil solidarnim z rudarskim proletarijatom.

Ljubljana

⊙ **Dosedanji generalni konzul češkoslovaške republike** v Ljubljani, g. dr. Otokar Beneš se je z včerajšnjim dnem poslovil iz Ljubljane in 1. t. m. izročil svoje posle svojemu nasledniku. Ob tej priliki je dr. Otokar Beneš poslal sledeče poslovilo: »Ob odhodu iz Ljubljane se iskreno zahvaljujem vsem, ki so mi na tako topel način izpričali svoje simpatije. Vse tiste, od katerih se žal nisem mogel osebno posloviti, prosim, da mi to blagovoljno oproste ter iz te objave razberejo tudi njim namenjeni poslovitveni pozdrav. Zagotavljam iz duše, da le s težkim srcem zapu-

Dr. Karel Lavrič.

Ob 50 letnici smrti.

Danes petdeset let... Gorica, ki je živela veselo življenje porajajoče se pomladi, »avstrijska Nizzac, ki je vabila tujce, lepo provincialno mesto, ki ni poznalo senzacije raven onih, ki sta jih povzročala »Sočac in »Glasc vsak teden enkrat, to mesto je 2. marca 1876 doživelo dogodek, ki ga je razgibal.

V Gosposki ulici — Contrada nobile je bila še takrat — je v prvem mestnem hotelu »Pri treh kronahc počil strel in voditelja goriških Slovencev — očeta goriških čitalnic in taborov — dr. Karola Lavriča ni bilo več...

Slovenska Gorica je žalovala in bila v žalosti edina, ker preminul je mož, ki mu je bilo Slovenstvo in njegov procvit — vse.

Dr. Lavrič — ni čitalniški in taborski njegov obraz in tudi njegovo življenje ni »prvaškoc. Bridko idealno je in tragično kot usoda zemlje, v kateri je delal.

Notranjec po rodu se je petnajstleten 1835 z materjo — Čička je bila iz Lipe — in bratom po očetovi smrti preselil iz Prema, svoje rojstne vasi, v Gradec, kjer ga vidimo že 1838 v odboru prve slovenske čitalnice, ki jo je isto leto zamisli I St. Vraz in je štela 22 članov ter imela v pravilih učenje slovanskih jezikov.

Dovršivši študije se je vrnil na jug — v Trst, započel sodno karijero in v revolucijonarnem letu je v Sežani radi znanja slovenščine pri kolegijalnem sodišču namestnik državnega pravdnika.

Pa ne vzdrži.

Vprašanja, ki so vznemirjala svet — človečanstvo, pravice ljudstva, svoboda narodov — so ga zgrabila, politika ga je vlekla, »potegoval se je celo za volitve v Frankobrod, nadejaje se, da slovenskim deželam največ koristi obrodi zveza z Nemčijo, če naravno Nemčija čuva narodnost slovensko in jamči po temeljnem zakonu, nikakor pa ne cvira Slovencem primernega izobraževanja, kajti »mi hočemo popraviti napake naših dedov in proslaviti majko Slavijoc (dr. Fr. Oblak).

Da bi se priboril do prostega poklica odvetniškega in srečno skočil v numerus clausus, se je toliko premagoval, da je res prišel kot advokat v Tolmin.

Nemške vzgoje in kulturnega vpliva se ni mogel otresti. Ves je živel v nemških klasikih, nastopal v Lesevereinu, dasi je v svoji pisarni — gotovo prvi na Goriškem — slovensko uradoval. V Tolminu »se srce mu vnamec za lepo Nemko-protestantko, da preide sam v njeno vero, kar ju pa ni zbližalo. Isto leto — 1861 — »so bili duhovniki v Tolminu v zvezi nekaterih rodoljubov osnovali »čitalnicoc po zgledu ljubljanske. K neki »besedic povabi nek govornik tudi dr. Lavriča, da bi videl, kako Slovenci deklamujejo. Lavrič pride k besedi in glej čudež: od tistega časa je prestopil na slovensko stran... (»Glasc II. 2. maja 1873.)

Mogoče je »Glasovc poročilo nekoliko strankarsko pretirano, a značilno vsekako za Lavriča človeka, ki je to leto zanj leto življenjske krize: prestop v protestantizem obenem pa ogleu vstop v slovensko življenje.

Dr. Lavrič se je v svojih tolminskih letih v gorah pr ljubil; Tolmin je oznanjal slovensko misel in bil vzor drugim krajem z živahnostjo čitalnice in njenih »besedc. Leta 1863, ko je Lavrič odhajal v Ajdovščino, je bil njegov odhod — ne slovo, marveč triumf! Do Ročinja so ga spremljali Tolminci, tja so mu prišli naproti Kanalci — cela soška dolina je bila probujena in ga slavila.

Šest let je bil v Ajdovščini, kjer je ustanovil čitalnico in 18. oktobra 1868 vodil šempaski tabor, ki je zbral čez 10.000 udeležencev, ki so zahtevali Združeno Slovenijo, slovenske srednje šole in slovensko uradovanje.

Prišedši naslednje leto v Gorico, je vodil še tri tabore: v Tolminu za Gore, v Biljani za Brda, v Sežani za Kras: ta leta pomenijo rojstvo politične zavesti med goriškimi Slovenci. Če ne bi dr. Lavrič drugega napravil ko to — zaslužil bi ime očeta goriških Slovencev.

Z mladim dr. Tonklijem ga vidimo potem v Ljubljani na zborovanju jugoslovanskih politikov, kjer afirmirata Goriško kot slovensko ozemlje.

Da vzbujena zavest ne zamre, ustvari Lavrič 1870 (prejšnje leto je Marušičeva »Domovinac prenehala) prvo goriško slov. politično društvo »Sočoc, ki je — izvzemši prvo leto čitev duhov pol. dr. »Goricac — »Glasc 1872—75 — do preloma Gregorčič-Gabršček bila glasilo goriških Slovencev.

Sredi političnega dela ni zabil — mladine. Šola ji je dajala premalo narodne zavesti, premalo jih je po njegovem mnenju pripravljala za delo med narodom — zato si je dobil dovoljenje, da je smel na gimnaziji višjegimnazijce učiti po dve uri na teden — deklamatorike, govorništva. Da je porabil te ure tako, da je dijakom vžgal ogenj ljubezni in navdušenja za narod, priča vsa generacija, ki je izšla iz onih let.

V uvodnikih in podlistkih »Soče« je pisal o našem šolstvu in kot deželni odbornik 1870 in poslanec je delal, da bi uvedli slovenščino v šole in urade. Tako je na V. seji dež. zbora 21. novembra popoldne 1872 z interpelacijo zahteval »izpolnjenje § 19 osnovne drž. postave, t. j. enakopravnost jezikov, oziroma vpeljanje slovenskega jezika v šole in urade; poudarjal je sosebno potrebo, da se napravi slovenski realni gimnazij v Gorici in da se odpravijo vsi uradniki, kateri ne znajo dovolj slovenskega jezika.c

Naslednji teden je v VII. seji it. posl. Deperis zahteval v navzočnosti ministra barona Pretisa isto: vpeljavo it. in slov. kot učnih jezikov v srednje šole — oba predloga sta šla v odsek — pri X. seji je že vladni komisar izjavil »da se vladi ne zdi potrebno...c

L. 1873. je kandidiral dr. Lavrič v državni zbor, a je propadel.

ščam torišče, kjer sem v šestih letih svojega delovanja imel priliko spoznati in ceniti toliko jugoslovanskih vrlin. Ta leta mi ostanejo nepozabna.« — Naslednik g. dr. Beneša g. dr. František Resl je bil rojen v Pragi l. 1884., promoviral za doktorja filozofije in prava, služil pod Avstrijo v cesarskem namestništvu, po prevratu pa izprva v ministrstvu za socialno skrbstvo, potem pa v ministrstvu za zunanje posle. — G. dr. Beneš se odpelje iz Ljubljane 3. t. m. ob 12. uri opoldne z brzovlakom.

⊙ **Katehetsko predavanje.** V sredo, dne 3. marca, ob petih popoldne sestanek katehetov v posvetovalnici K. T. D. Referat: »Pomen vzornega učnega načrta za uspešno katehizacijo«. (Poročevalec tajnik A. Čadež.)

⊙ **Rokodelski dom,** Komenskega ulica 12, priporoča cenj. občinstvu svoj dvojni abonement. Hrana domača, raznovrstna in po ceni. Vabi preurejeno kegljišče, ki je prosto zlasti v podnevnih urah. V gostilni se toči specialiteta: Sigmundov burgundec.

⊙ **Pripravljalni odbor Kršč. ženskega društva** uljudno vabi vse članice Slov. krščanske ženske zveze, da se zanesljivo udeleže občnega zbora, ki se vrši v sredo, dne 3. marca t. l., ob štirih popoldne v Jugoslovanski tiskarni, I. nadstropje. — Za pripravljalni odbor: Cilka Krek.

⊙ **Društvo najemnikov za Slovenijo** opozarja, da se vrši prihodnja javna odborova seja v sredo, dne 3. marca t. l., ob 20. uri v veliki dvorani Mestnega doma. Društvena pisarna daje svojim članom dnevno od 18. do 20. ure informacije Sv. Petra cesta štev. 12, podpritličje, vhod iz ulice Za Črestom.

⊙ **O reji perutnine v mestih** predava v torek, dne 2. t. m., kmetijski svetnik V. Rohrmann. Začetek predavanja točno ob 20. (8.) uri zvečer. Predavanje se vrši v I. nadstropju deške ljudske šole na Cojzovi cesti (Grabnu). Vsi, ki se zanimajo za rejo perutnine, se uljudno vabijo, da se tega važnega predavanja v obilnem številu udeleže. Vstop prost.

⊙ **Glavni odbor za obdelovanje ljubljanskega barja** razpisuje pismeni ofertni natečaj za delno regulacijo potoka Gradaščice od Kolezije do izliva Glinšice v dolžini ca. 1172 m. Regulacija obsega sledeča dela: Zemeljski izkop ca. 22.780 m³, zavarovanje podnožja brežin s fašinami in polaganje ruševine, ki je brezplačno na razpolago, na nova obrežja do gladine visoke vode, končno nov most pri Bocu na Glincah. Stroški za zemeljska dela so proračunjeni na največ 367.750 Din- most pri Bocu pa na največ 31.400 Din. Detajlirani načrti so interesentom na vpogled vsak dan popoldne od 5. do 6. ure pri podpisanem glavnem odboru, Turjaški trg 3, II. nadstropje, kjer se dobijo tudi pismeni pripomočki za sestavo proračuna odnosno oferte. Na podlagi pismenih ofert se bo vršila še ustna zmanjševalna licitacija na dan 10. marca t. l., ob štirih popoldne, Turjaški trg št. 3 (poslopje Kmetijske družbe), II. nadstropje. Pismene oferte pa je predložiti najkasneje do pričetka ustne licitacije. Dela se bodo izvrševala sukcesivno po odsekih, in sicer: I. odsek prekop od Kolezije do prvega kolena; II. odsek od tu do drugega kolena; III. odsek dalje do utoka Glinšice. — Glavni odbor si pridržuje po izvršitvi enega odseka pravico dela ukiniti začasno ali pa definitivno; v slednjem slučaju izgubi oferta svojo veljavnost. Glavni odbor si pridržuje pravico oddati dela ne glede na najnižjo ponudbo kakor tudi zemeljska dela in most različnim podjetnikom. Z delom mora prevzemnik pričeti takoj, najkasneje pa do 15. marca t. l., ter izvršiti prvi odsek do 31. marca t. l. Prevzemnik mora položiti kavcijo v iznosu 10.000 Din v gotovini ali pupilarnovarnih vrednostnih papirjih najkasneje do pričetka ustne licitacije.

⊙ **Mestna trošarinska naklada in uvoznina v Ljubljani.** Gremij trgovcev v Ljubljani obvešča svoje članstvo, da se je s 1. marcem 1926 povišala v nekaterih postavkah trošarinska naklada. Na novo pa se je uvedla uvoznina tudi na one stroke, katere do sedaj z uvoznino niso bile prizadete. Tako n. pr. na manufakturo, kožuhovino, pisalne potrebščine itd. Posebno so z novo uvoznino občutno prizadeti oni trgovci, kateri se bavijo s prodajo mlevskih izdelkov in špeceristi. Med slednjimi je nastalo opravičeno razburjenje, ker morajo sedaj plačati za en vagon moke na uvoznini 600 Din. Tudi lastniki avtomobilov so z novo uvoznino razmeramo previsoko prizadeti. Ker ljubljansko trgovstvo z ozirom na druga občutna bremena, ki jih mora nositi, tega poviška ne more odobravati, namerava tozadevno gremij trgovcev v Ljubljani podvzeti posebno akcijo pri gerentskem sosvetu, da se nekatere postavke pri uvoznini omilijo. Vsled tega gremij naproša članstvo, da mu k novi uvoznini vpošlje najkasneje do 10. t. m. pismene protipredloge.

⊙ **Kristus in človeško življenje.** (Foerster.) Tisti, ki si je izposodil rokopis (prevod) te knjige, naj ga takoj vrne.

Poneverba pri litijski pošti.

Preiskavo glede poneverbe pri pošti v Litiji vodi litijsko okrajno sodišče. Na predlog tega sodišča so bile izvršene tekom preteklega tedna tudi hišne preiskave pri prijateljicah poštne uradnice Zore Borštnarjeve. Ugotovilo se je, da je Borštnarjeva imela veliko prijateljic, s katerimi je denar na cele kupe zapravljala, pila drago vino, med njim šampanjca, kupovala drage šopke po 1000 Din in si privoščila drage slaščice. Takoj po aretaciji poštne uradnice Borštnarjeve je izginila iz Litije njena najboljša prijateljica in ni znano, kje se nahaja.

Borštnarjeva sama se obnaša, kakor tudi sicer pri zaslševanju zelo samozavestno. Skuša utajiti vse, kar je že ugotovljeno proti njej. Sama o sebi noče povedati ničesar. Vso preiskavo bo vodilo še nadalje okrajno sodišče v Litiji, ki je za to delegirano od ljubljanskega deželnega sodišča.

Na litijski pošti sami traja preiskava z malim presledkom še naprej. Oglašajo se razne stranke, ki so v strahu, da naslovniki, katerim so nakazale preko litijske pošte denar, tega še niso sprejeli. Vsled tega prihajajo še vedno novi slučaji na dan, ki jih mora poštni komisar g. dr. Anton Vagaja raziskovati. Stranke so razburjene zlasti zaradi nepravilne manipulacije aretirane poštarice, ki več strankam na sprejemnice čekovnih nakaznic, odnos. na pobotnice ni pritisnila poštnega pečata. Tako bodo stranke v mnogih slučajih ob svoj denar. Zato je razburjenje ljudstva v celem litijskem okraju docela razumljivo.

Maribor

☐ **Duhovniška vest.** Prevzv. škof lavantinski dr. Andrej Karlin odpotuje v Lurd. Spremljala ga bosta mil. prelat mons. dr. Tomažič in kanonik Časl.

☐ **Subdijakonat** je podelil škof dr. Karlin 28. februarja dvema bogoslovcema — bivšima vojakoma — in sicer g. Canjkarju in g. Staknetu.

☐ **Ruski koncert v Mariboru.** Dne 4. maja, na rusko veliko noč, priredi v Mariboru ruski pevski zbor iz Hrastovca svoj koncert pod okriljem Ljudske univerze.

☐ **Nenadna smrt.** V soboto je zadela kap g. Ubleisa, ključavničarja v Gospejni ulici, ko je prišel domov iz tovarišije. Pokopali so ga včeraj.

☐ **Važna seja** odbora za postavitev spomenika A. Medvedu se je vršila včeraj v pondeljek. V odboru sodelujejo gg. stolni župnik Moravec, ravnatelj dr. Tominšek, odvetnik dr. Kukovec, župan dr. Leskovar. Odbor se bo obrnil na mariborsko javnost za prispevke.

☐ **Za mariborske umetniške kroge.** Da ne bo med umetniškimi krogi nesporazumljenja in se ne bo v javnih lokalih preglasno prestavljalo šest ženic na »sechs Weiber, wissen sie, Künstlerin« kar je bilo — mimogrede rečeno — tiskovna pomota, kar so — zopet mimogrede rečeno — spoznali vsi neumetniški krogi, namreč, da se mora glasiti namesto 6 ženic 6 žarnic, dajemo črno na belem tudi umetniškim krogom na znanje, da je bila res tiskovna pomota in se mora glasiti v naši kritiki o »Grofici Marici« namesto šest ženic šest žarnic. Sicer pa bomo hvalili po vzgledu Prešernove pisarije vse, vse in zopet prav vse in zopet vse samo v superlativih. Prepričani smo, da bo ta naša nova taktika napredovanju mariborskega gledališča samo v prid.

☐ **»Drava«,** železničarsko pevsko društvo priredi 13. marca v Götzovi dvorani svoj koncert. Po tem koncertu gostuje »Drava« v Ptuju.

☐ **Študeniški socialisti na cesti.** Če se bo v prostorih Senica v Studencih otvoril kino, bodo socialisti na cesti. Socialisti so sedaj sklenili, da si bodo postavili lastni dom.

☐ **Elektrifikacija Studencev.** Ko so se Studenci elektrificirali, so se Studenčani razburili radi predragega toka. Računali so jim v proporcu 3 Din za tok in 3 Din za omrežje. Po dolgih posredovanjih se je dosegel proporc 3 Din za tok in 1.50 Din za omrežje.

☐ **Studenčani** zbirajo za kat. dom in za prenovitev cerkve, ki po popravilu naravnost vpije. Značilno je, da je odklonila v zadnjo svrho občina Studenci vsako podporo.

☐ **Napovedana dražba** posestva barona Lepela v Makolah je izostala, ker jo je preprečila Mestna hranilnica v Mariboru.

☐ **Gostilne rastejo, rastejo** Vkljub že neštevilnim gostilnam v Studencih sta se v zadnjem času otvorili zopet dve novi gostilni.

☐ **»Volkstimei«** in njenemu dopisniku iz Studencev priporočamo ne resnico, ampak takt, da v nemškem listu ne bo napadal Slovencev v ponemčurjenih Studencih.

Mariborski novi rotovž.

Maribor, 28. febr. 1926.

Mariborski župan dr. Leskovar je poslal vsem občinskim svetnikom predlog, da zgradi občina Maribor nov rotovž. Predlog pride mogoče v razpravo že na današnji torkovi obč. seji. Predlog utemeljuje župan s tem:

L. 1515. so zgradili naši predniki sedanji rotovž. Trden zid je bil obramba pred sovražnikom, pa tudi nadaljnjemu razvoju. Tedanje mesto je bilo prav malo. Saj pripovedujejo zgodovinarji, da je Maribor še l. 1680. štel komaj 1000 prebivalcev, od katerih je kuga v 14 dneh pomorila nad 300. 400 let je torej sedanji magistrat v svoji službi. Danes pa šteje Maribor nad 30.000 prebivalcev — tedaj so bistveno drugačne razmere. Z bližnjo okolico šteje Maribor gotovo nad 40.000 prebivalcev, in to je gospodarska enota. Magistrat pa je še vedno isti kot tedaj, ko je mesto štelo 1000 prebivalcev. Zato pa poslopje ne zadošča razmeram. Rotovž je premajhen. V njem imajo prostora le župan in posvetovalnica, vložišče, pisarniški oddelek, ravnateljeva soba in mestni fizikat. Torej nimajo v njem prostora oddelki: knjigovodstvo, tržno nadzorstvo, vojaški urad, stanovanjsko sodišče, mestni šolski svet in gradbeni urad, da niti ne omenjamo samostojnih gospodarskih podjetij. —

Prostori sedanjega poslopja pa tudi niso primerni za urade. Nekatere sobe dobijo direktno luč le iz hodnika, če so prostori globoko, mora tudi opoldne goreti luč, nekateri uradi pa so na — hodniku. Pisarne so nizke, nehigijenične in premajhne. Moderno prenovljenje je izključeno. Isti položaj najdemo tudi v tujih hišah kjer so nastanjeni mestni uradi. Pri tem ne nudijo niti varnosti proti vlomu, niti proti požaru. V nadaljnjem je pa nujno potrebno nekaj novih sob, kakor tudi, da so uradi med seboj v ozkem stiku. Vse to vpliva na duševno razpoloženje uradništva in na njegovo delo. Občina je nadalje tudi dolžna, da odpomore stanovanjski krizi. Če bi občina zidala nov rotovž, bi dobilo v sedanji veliki brezposelnosti na stotine ljudi dela in bi se pomnožila tudi stanovanja. Gledati pa se mora tudi na bodoče urade avtonomnih oblasti, ki jih predvideva ustava, od katerih bo lahko zahtevala povračilo stroškov.

Zgradba bi stala okoli 7—8 milijonov Din. Kritje bi se našlo v najemnini, ki jo mora občina plačevati za urade, v najemnini, ki bi jo občina dobivala od oddaje stanovanj, v gostaščini, vodarini in kanalski pristojbini. Posojilo 12.000.000 Din bi se s temi dohodki amortiziralo v desetih letih. Nov rotovž bi stal v parku med realko in vladno palačo. Tako bi Maribor bil prva slovenska občina z novim občinskim impozantnim poslopjem po vojni.

Celje

Mohorjani v naši župniji se pridno prijavljajo in izgleda, da bo število članov Mohorjeve družbe prekašalo lansko stanje. Opozarjamo še vse one, ki znajo ceniti veliko versko in kulturno nalogo te naše družbe, **da se tudi oni priglase najkasneje do prihodnje nedelje, t. j. dne 7. t. m. pri poverjeništvu v župnem uradu mestne župnije.**

Slomškova tiskovna zadruga je včeraj, t. j. dne 1. marca otvorila svojo prodajalno, ki se nahaja v poslopju župnišča Marijine cerkve nasproti magistratu. Trgovina je založena z vsakovrstnim blagom pisarniških potrebščin in devocionalij, ter jo isto toplo priporočamo.

Beda se bo v našem okraju še bolj povečala. Kakor smo ponovno omenili, odpušča velika industrija v naši okolici in v mestu samem veliko število delavstva. Temu koraku sledé sedaj tudi obrti manjšega obsega ter večji obrtniki ter pričenjajo vsi sedaj odpuščati svoje delavstvo, nekateri celo 50 odstotkov. Poleg tega ni nobenega upanja, da bodo ti obrtniki mogli še vzdržati to skrčeno število delavstva, ker so gospodarske in denarne razmere dan na dan hujše. To se godi v času, ko se v parlamentu dovoljujejo velikanski milijonski krediti v dispozicijski fond posameznih ministrstev.

Grozna nesreča. V nedeljo zjutraj se je pripetila na cesti pred. Št. Petrom v Savinjski dolini strašna nesreča, kjer je zgubil mlad Celjan svoje življenje. Sin trgovca Karbeutza je nameraval peljati se s trgovcem Rauchom zjutraj v Ljubljano in sicer z motornim kolesom. Dejansko sta tudi odšla iz mesta. Vsled neznanega vzroka pa sta pred Št. Petrom zavozila v brzojavni drog, ki je vrgel obe osebi s sedežev s tako močjo, da sta ostala na tleh nezavestna. Odpeljali so jih takoj v bolnico, kjer visi mladi Karbeutz med življenjem in smrtjo. Trgovec Rauch pa ni dobil tako težkih poškodb, dasi so tudi znatne. Ponesrečeni Karbeutz je ponos in opora svojemu očetu, ki je znan po celem našem mestu kot lojalna in poštena osebnost, tako da uživa v vseh krogih največjo priljubljenost. Želimu sinu, da čimprej okreva.

Nalezljiva otroška bolezen v našem mestu še vedno ni minula. Posebno se sedaj širi med ljudsko šolskimi otroci bolezen mumps, ki je prešla tudi med vrste gimnazijskih učencev.

Občinska seja mestnega magistrata bo sklicana radi porotnega zasedanja najbrže šele proti koncu tega tedna ali prve dni prihodnjega tedna. Čas je že, da se začne resno gospodarsko delo v naši mestni občini.

Pogorišče, kjer je stala preje tovarna testenin »Savinjac«, nameravajo lastniki prodati. Tako smo ugotovili v celjski rubriki v nedeljski številki. Tej ugotovitvi so sledila še neka izvajanja, katerih smisel je, kakor bi hoteli lastniki ogorelo ozidje tvornice prodati za 30 tisoč dinarjev. Lastniki pogorele tvornice nas sedaj obveščajo, da temelji naša novica na poponoma izmišljenih ugibanjih ali morda celo na intrigah kakih skritih »prijateljev« kateri so se že dosedaj v tej zadevi žalostno izkazali. Mi radevolje popravljamo svojo notico, ter objavljamo, da pogorišče ni na prodaj, zlasti ne za tako smešno ceno; tem manj, ker hoče podjetje obratovati.

Ptuj

⊕ **Občinska seja** se je vršila dne 27. februarja zvečer. Župan je poročal: Proračun je g. veliki župan z nekaterimi spremembami potrdil. Službena pragmatika, ki jo misli spraviti na dnevni red prihodnje seje, je izdelana in jo dobijo vsi klubi v proučevanje. Bivši uradnik Ferlež je tožil mestno občino, da disciplinarno sodišče ni pravilno postopalo in za povrnitev pripadajočih mu prejemkov od časa odslovitve. Vršilo se bo ponovno sodno postopanje v Mariboru. Nato poroča o delu v odsekih. Oo. kapucinom se je znižala trošarina na vino na 1000 Din. Gasilnemu društvu se je odpisala taksa v znesku 315 Din. V kopališču je nastal ogenj. Preiskava je dognala, da se je užgalo žaganje. Dovolile so se podpore: Podpornemu dijaškemu društvu v Brnu 150 dinarjev, Dij. podporni zadrugi v Pragi 300 dinarjev, akad. društvu »Triglav« 150 Din, Društvu slov. književnikov 150 Din, Kat. izobr. društvu za minoritsko župnijo za nabavo novih knjig 500 Din. Društvu jugoslovanskih akademikov v Ptuju se je odpisala veselična taksa v znesku 255 Din. Trgovec Jurca ponuja za prostore v plinarni 1500 Din letne najemnine. Zadeva pa za obravnavanje še ni zrela. Trgovcu s konji Hellerju se je znižala pristojbina za eksportne konje v klavnici na 15 Din od konja in 10 Din od žrebeta. Zato pa bo eksport večji. »Olepševalno društvo« je prosilo, da naj napelje mestno električno omrežje do ribnika v Ljudskem vrtu. Prošnji se bo ugodilo, če napelje od ribnika do gostilne »Švicarije« društvo samo luč. Organizaciji usnarjev se je črtalo 145 Din veselične takse, ker je vsota neizterljiva. Za »Rechnitzerjevo skladišče« poleg Mladike se zanima neka stranka. Sklenjeno je bilo, da se proda skladišče s pripadajočim svetom na javni dražbi. Prej pa se bo ugotovila cenilna vrednost. Požarna bramba bo kupila napravo za alarmiranje z električnimi zvonci. Mestna občina bo jamčila za posojilo, katerega bo požarna bramba najela v ta namen. Naprava bo stala okoli 20.000 Din. Sklenjeno je bilo prodati trgovcu

Posebna specialiteta
vinske kleti »LJUBLJANSKEGA DVORA«:
Od danes naprej vsak dan od 5. do 8. ure zvečer
apetitni predvečerni zakuski po zmer. cenah.

Politično življenje je tako zaposlilo Lavriča, da je svojo pisarno zanemaril in ker je vse razdajal potrebnim, ko je imel, je zašel sam v revščino. Pisarne v Gorici ni mogel več dvigniti — postal je potrt in razdražljiv in se povrnil v Tolmin, da bi se pomiril in opomogel. A se ni. Začetkom februarja 1786 je izginil iz Tolmina v Trst in vračajoč se, se je ustavil v Gorici, šel k Trem kronam in — strel je počil... Nehalo je biti »veliko to srce, katero je hrepenelo v ljubezni objeti vse trpeče človečanstvo, da bi utolažilo lastne bolečine«. (Caronimi v deželnem zboru.)

Slovensko časopisje je bilo ob njegovi smrti edino v tem, da je legel z Lavričem v grob zaslužen mož, ki mu je treba ohraniti trajen spomin.

»Njegova poštenost, njegovo veliko srce je bila prislovica med nami. Kjer je bil on, tam je bil narod zbujen,« je pisal Hephaistos (Alojzij Carli-Lukovič, svetolucijski župnik) v »Slovencu« 18. marca 1876.

In Andr. Marušič je poročal tedaj v »Novicah«: »... Sicer pa ni bil zagrizen sovražnik kat. vere in tudi duhovščine ne, in, če so kje njegovi spisi ali govori na to cikali, vleklo ga je k temu le bolj žalostno slovensko norenje poslednjih 2—3 let. Jaz mislim celo, da se ne motim, ako trdim, da se je Lavrič večkrat kesal, da je bil odpadel od vere »narodu priljubljene«. — Pisal je mnogo za časnike. Odlikovala se je njegova pisava po neki uglajenosti, po umetnem ritmu in posnemanju staroklasičnih govornikov in njihove dialektike, pogrešali pa smo v njegovih spisih prave jedrnatosti in globokoniklosti.«

Svoboda mu ni bila to »kar večini sedanjih materialistov in nihilističnih radikalcev«. Marušiču jo je definiral z — avtonomijo!

»Narod je resnično ljubil, bil je skozi in skozi nesebičen in nečastilakomen.« (Nov. 1876 str. 78.)

Petdeset let... Na goriškem pokopališču, kamor te je vedla pod kostanjevim drevoredom dolga, dolga cesta in se stekala tam daleč skozi železna vrata kot da gre v večnost, tam počiva »oče goriških Slovencev« — dr. Karol Lavrič. Ko so o Vseh svetih rumeneli kostanji in je bila cesta polna romarjev k mrtvim... je bil tudi njegov grob vedno v cvetju. Danes ni več... Pokopališče je razdejala vojna, ki so jo bili na grobovih, spomeniki so izginili, »campo santo« je sedaj drugje — sveto prošlost prerašča trava in grmovje... Na pročelju nad glavnim vhodom pa bereš še danes kot včasih: »Resurrecturis« v velikih črkah.

Resurrecturis!... Dr. Jože Lovrenčič.

Fine površnike
za gospode, priporoča tvrdka
A. KUNC, LJUBLJANA
po zelo zmernih cenah.

Pomladanska senzacija!
Damski ŠEVRO ŠPANGARJI vseh velikosti Din 159.—. Isto znižanje pri drugih čevljih.
»VOIKA« LJUBLJANA, Krekov trg — nasproti »Mestnega doma«. 1338

M. Vrablu 94 m³ občinskega sveta za novo stavbo po 25 Din za m³. Nekaj inventarja v Mladiki bo prevzel Dijaški dom. O razdelitvi glasovirjev in knjižnice bo sklepal šolski odsek. Občinska žaga je potrebna poprave. Nabavila se bo nova žaga, stara pa bo služila za rezervo. Tehnično gospodarski odsek pa bo preračunal, kaj pride ceneje, ali pogon z elektriko ali pa uporabljanje žagovine na licu mesta. Občinski svet se je soglasno izrekel za krajevno potrebo avtomobilskega prevažanja oseb na progi Sv. Bolfenk—Destinci—Pacinje—Ptuj—Sv. Barbara v Halozah. Promet se bo vršil dvakrat dnevno. V domovinsko zvezo sta bila soglasno sprejeta trgovec Vaupotič Anton in Brodnjak Ivan, oba z družinama. Soglasno je bilo sklenjeno popraviti malo hladilnico v klavnici, ker je defektna. Rabijo jo domači mesarji, a tudi izvoznik Milered, ki bo izvažal večje količine zaklanih svinj. V ta namen je že pripravil obilo ledu. Kopališče, poslopje Mladike, vojašnice kralja Petra in stanovanjsko poslopje v plinarni so prenizko zavarovani. Zav. družba »Sava« in »Comercial Union« sta stavili oferte za zvišanje. Sklene se, pozvati še druge zavarovalnice, da stavijo svoje oferte. Nato je g. župan zaključil javno sejo in ji je sledila tajna.

⊕ **Higijenski tečaji v Ptuju.** Ljudska univerza v Mariboru priredi v Ptuju 4. marca ob 8 zvečer v gledališču predavanje »Kako ostanem zdrav«, spremljano z odgovarjajočim filmom, ki kaže sporedno pravilno in nepravilno vedenje v življenju in pomen sporta. Predaval bo g. okr. zdravnik dr. Vrečko. Dne 6. marca pa bo predaval v dvorani Narodnega doma ob 6 zvečer g. dr. M. Mrgole o »Tuberkulozi«. Tudi to predavanje spremlja film. Isti predavanji z enakim sporedom in v istih prostorih pa bosta oba dneva tudi za mladino ob pol 3 popoldne.

Redukija delavstva v Trbovljah.

Poročali smo, da je celokupno delavstvo pooblastilo svoje zaupnike II. skupine, da predlagajo centralnemu ravnateljstvu TPD v Ljubljani, da je delavstvo pripravljeno praznovati v korist delavcem, ki bi imeli biti reducirani toliko dni, kolikor je stalež delavstva na eni tretjini. — Družba je ta predlog odbila in je napovedala redukcijo cele tretjine. Mislimo si lahko, kako je bilo delavstvo obupano in s strahom čakalo tega dneva. Prišel je dan plačila in dan nameščenja delavcev na razna delovna mesta, odpust pa se ni izvršil, ampak vsak jamski rudar je dobil svoje mesto, obenem se je pa razglasilo, da celi nočni šiht praznuje celi teden in bo oni, ki ga zadene v tednu nočno delo, ostal doma. Uveljavil se je torej indirektno predlog zaupnikov. Odpustilo se je samo v osrednji delavnici koli 48 kvalificiranih moči na separaciji 5 žensk. Govori se še o redukciji poduradnikov, po številu 50, in tako bo začasno ta odpust končan do nedoglednega časa. Pod kakšnim vplivom je družba svojo prvotno namero opustila, nam danes še ni znano. Vršile so se pri ravnateljstvu trikrat v tednu konference, pozitivnega se o teh posvetovanjih ni izvedelo ničesar.

Z delavstvom se je ves ta čas razburjalo tudi ostalo trboveljsko prebivalstvo celi čas krize. Posebno obrtništvo, kakor krojači, čevljarji, gostilničarji in trgovci itd., so tožili o težkih časih, ki se približujejo, dobro zavedajoč se, ako nima rudar denarja, ga tudi ti ne bodo imeli. Dosedaj so bili konkurzi obrtov tu jako redki, z redukcijo bi se marsikaj predrugačilo. Seveda bo tudi s praznovanjem rudarja obrtništvo udarjeno, ako pomislimo, da bo okoli 2000 delavcev pri štirinajstdnevni plači zaslužilo samo toliko, da bodo plačali za bolniško in provizijsko blagajno. Grajati moramo pa, da ni v tej krizi obrtništvo protestiralo proti neopravičeni redukciji na pristojnih mestih in se ramo ob rami borilo za delavca-rudarja.

Je pa še eno vprašanje in to so draginjske doklade. Ako je delavec zaposlen pri svojem delu, dobi za se kakor tudi za ženo in otroke doklade in vsake 3 mesece nabavni prispevek, ako pa izostane, ne dobi ničesar in se mu tudi pri nabavnem prispevku odbije za vsak dan gotova vsota. Oni rudar, katerega zadene vsaki tretji teden nočno delo, bo celi teden prost in s tem bi se mu eo ipso ne priznale draginjske doklade in nabavni prispevek. S kom se bo ta teden preživljal, je uganka. Bilo bi torej ne maseut in humano, da bi vsi delali in kolikor bi bilo potreba (če je sploh) bi v tednu praznovali. Ob nedelavnih dnevih bi se pa lahko izvršila druga potrebna dela, ki so sedaj odpadla na nedeljo in delavstvo bi bilo kolikor pač more biti zadovoljno vsaj oporekanja bi ne bilo. Včerajšnjo nedeljo smo opazili, da je bilo na nekaterih mestih delavstvo zaposleno in celo tam, kjer se je eden reduciral. Kršil se ni samo zakon o zaščiti delavcev radi nedeljskega počitka, delavstvo se je tudi razburilo.

In kaj je dolžnost občine? Govori se večkrat: To in ono se hoče napraviti, ta cesta se bo gradila, razmotrivalo se je na zadnji seji tudi o cesti v Zagorje. Sedaj je čas, da se ta ali ona akcija započne in se zaposlijo tedensko oni tisoči rudarjev, ki bodo brez kruha. Samo z dejanjem lahko pokaže občinsko zastopstvo, da je v resnici mar korist delavca kakor tudi obrtnika, ker le, ako bodo imeli prvi kaj pod palcem, bodo drugi izhajali. Tudi z delom tržnega prostora se lahko takoj začne. Da bi se pa delavstvo vedelo kam obračati, se naj osnuje posredovalnica za brezposelne, kamor bi se morali obračati ti in oni. Ubožni fond bo itak kmalu izčrpan, za brezposelne se pa pri zadnjem proračunu ni določilo ničesar, dočim je sosednja mala občina Dol votirala za brezposelnost vsaj vsoto 10.000 Din.

Prosveta

Društvo prijateljev humanistične gimnazije razpošilja te dni poslanico svojim članom o dosedanjem delu. Poslanica obsega 16 strani. Najvažnejša se nam zdi stran 5, kjer čitamo, kako so tudi Srbi nezadovoljni s prenagljeno »unifikacijo« ministra Pribičeviča. Gimnazijo v Sremskih Karlovcih, ki je bila do l. 1920. humanistična in je vzgojila cvet srbske inteligence, je enako z mnogimi drugimi zadelval nivelacije na nižje; vendar pa ondotni učiteljski zbor upa, da pride nova, strokovnjaška prosvetna politika, ki bo popravila Pribičevičevo diletantstvo. — Na str. 8. nsl. čitamo kratek posnetek o znani knjigi Zielińskega, ki pravi, da nam antika sicer ni več norma, pač pa še vedno seme. Kako je to res, doživljamo vsak dan. Uprav te dni je n. pr. v Franciji izdal Georges Clemenceau knjigo »Demosthène«, v kateri pripoveduje, kako mu je bil zadnja leta Demosten zvezda vodnica v boju s političnimi strankami. Pred 100 leti, v t. zv. osvobodilnih bojih, so se v Nemčiji politični voditelji od njega učili zgovornosti. Antika je zares seme, je zares večno mlada. To dokazuje tudi hum. gibanje v raznih kulturnih državah. O tem bo prihodnji petek ob 3 popoldne, o priliki **občnega zbora**, za člane predavanje na hum. gimnaziji v Ljubljani. Članarina je 10 dinarjev. Kdor želi imeti Poslanico in postati član društva, naj nam blagovoli sporočiti po dopisnici na sedež društva: I. drž. gimnazija v Ljubljani.

Ljubljansko gledišče

Drama.

Začetek ob 8 zvečer.

Torek, 2. marca: zaprto.
Sreda, 3. marca: »Ana Christie«. Red A.

Opera.

Začetek ob pol 8 zvečer.

Torek, 2. marca: »Večni mornar«. Red B.
Sreda, 3. marca: »Orfej v podzemlju«. Red E.

Dopisi

Družinska vas pri Novem mestu. Malo »Jezero na marofu« blizu Družinske vasi pri Novem mestu je postalo naenkrat predmet velikega zanimanja. Ob njegovih bregovih se je bil izvršil v noči od 13. na 14 maja 1925 krvavi zločin, katerega bo, kakor ljudstvo upa, pojasnila porotna razprava, ki je razpisana za 3. marc in naslednje dni in ki ji bo predsedoval deželnosodni svetnik dr. Josip Fischinger. Zanimanje za izid tega slučaja je izredno, ker je to v teh krajih že tretji nepojasnjeni umor in to v razdobju enega leta. Obtožbo zastopa državni pravdnik August Barle. Odigral se je pa zločin sledeče: 6 oktob.a 1925 sta dva pasirja slučajno odstranila z leseno rogovilo dračje, s katerim je bila pokrita gladina jezera in privlekla na dan že popolnoma segnito človeško truplo. Orožništvo iz Kronovega je po mrtvaškem ogledniku Kupljeniku dognalo, da gre najbrž za Jožeta Vodopivca, ki je maja 1925 izginil iz domačega kraja. Pri ostankih obleke in obuvala je spoznala nesrečna mati Marija Vodopivec, daje umorjeni — črepinja je kazala strahovite poškodbe — njen sin Jože. Kakor izvemo, toži državno pravdništvo tega čina znanega Martina Dežmana iz Vinosku, ki je bil že v težkih preiskavah, pa je bil izvzemši nekaj malih slučajev vedno oproščen, ker se mu ni moglo nič dokazati. Kako bo zdaj, bo pokazala porotna obravnava, ki se vrši 3. t. m. v Novem mestu. Umljivo, da se ljudstvo za to razpravo zelo zanima, tembolj ker imajo zadnja leta iz teh krajev zabeležiti več še nepojasnjenih zločinov. Na prav zagoneten način je prišel pred leti Dežmanov oče ob življenje, pred dobrim letom pa posestnik Ramuta. Tudiv eč požigov in tatvin je še nepojasnjenih.

Vremensko poročilo

Meteorološki zavod v Ljubljani, dne 1. marca 1926. višina barometra 308·8 m

Opazovanja kraj	čas	Barometer	Toplota v C°	Relativna vlaga v %	Veter in brzina v m	Oblačnost 0—10	Padavin vrsta	Padavin množina v mm do 7h
Ljubljana (dvorec)	7	773·7	1·9	77	ENE 2	8	dež, sneg	3·5
	8	774·4	2·0	70	NE 3	8		
	14	774·0	4·1	48	NE 2	5		
	21	774·5	2·1	54	NE 1	0		
Zagreb	8	775·3	9·0	75	E 4	10		
Belgrad		772·3	-2·0	75	ESE 2	10		
Sarajevo								
Skoplje		772·0	-3·0	90	SW 1	10		
Gruž - Dubrovnik								
Praga	7	774·5	-1·0	—	mirno	8		

Barometer je reduciran na morsko gladino.

HOLMENKOLLEN.

24. februarje je v sportni zgodovini Norveške eden najpomembnejših, takrat se začnejo holmenkollenske tekme. Seveda pa ni važen samo za Norveško, temveč je splošno mednarodnega značaja in privabi turiste vseh dežel. Tedaj hiti ven na prosto večina prebivalstva glavnega mesta, dežela pošlje tja mnogobrojne zastopnike. Ob tej priliki lahko spoznaš Norvežane v vsej njih naravni svežosti, vidiš jih oduševljene za idealni zimski sport, ki ima na Noerveškem več kot tisočletno tradicijo za seboj. Prvi dan, 24. februarja, so smučarske tekme na 50 km; 27. febr. tekmujejo smučarji na 17 km, in iz njih izberejo potem one, ki se 28. februarja udeležijo skakalnih tekem. Ta dan, **zadnja februarska nedelja**, je višek vseh prireditev. Datumi niso zmeraj isti, a zadnja prireditev mora biti na nedeljo. To je dan veselja, dan sijaja in pestrosti, ki zanese v temno resnost severnega gozda ton svežosti in prijaznosti. Vsa Norveška čaka nestrpno na izid tekem, od Hammerfesta na severu do Lindesnaesa na jugu deluje brzojav. Holmenkollenski dnevi so v resnici mednarodni praznik, posvečen idealnemu sportu, ki ima skupaj s čistostjo in veličastnostjo gorskega sveta tudi veliko etično vrednost. Ti dnevi so prava norveška narodna imovina. Kako so letos potekli, bomo poročali v posebnem članku.

Pomladansko porotno zasedanje.

LJUBLJANSKA POROTA.

Ljubljana, 1. marca 1926.

Tat.

Danes se je vršila prva porotna obravnava v pomladanskem zasedanju in sicer proti bivšemu bolniškemu strežniku **Ivanu Žnidaršiču**, doma iz Starega trg. Dasi je fant star komaj 24 let, je vendar že jako nevaren tat in je bil že šestkrat kaznovan radi tatvine Porotnemu senatu je predsedoval viš. dež. sod. svet. Anton Mladič, votanta sta bila viš. sod. svet Lajovic in sodnik dr. Sajovic. Tohžil ga je zastopnik drž. pravdništva dr. Fellacher, zagovarjal pa ga je dr. Vovk. Precej obsežna obtožnica dolži Ivana Žnidaršiča cele vrste tatvin, ki jih je izvršil ali pri prenočenju ali vlomeč v stanovanja in podobno. Nekoč se je nastanil v gostilni pri »Amerikancu« v Florjanski ulici, kjer se je vpisal za dijaka medicinske fakultete. Kradel pa je tudi tam in je marsikaj odnesel gostom in nočevalcem. Končno pa se je vjel tudi ta premeteni predrznež. Na policiji so dobivali vedno več ovadb o raznih tatvinah in so ga nekateri kot osumljenca tudi opisali. Ko je stal nekoč pred Kino Matica in je ogledoval slike, se je zazdel nekemu detektivu sumljiv. Prijel ga je in ker se je fant zapletel takoj v protislovja in je bil videti preplašen, ko je čul ime detektiv, da je odpeljal na policijo. Ko so napravili v njegovem stanovanju hišno preiskavo, kjer so našli celo kopo nakradenega blaga. Ugotovili so, da je fant popolnoma izgubljen človek. Star je 23 let, očeta ima nekje v Ameriki, mati pa mu je umrla še kot otroku. Kljub temu pa je imel fant dobro vzgojo pri družini Kovačičevi v Ljubljani. Izučil se je tudi za dimnikarja toda ta posel mu ni nič kaj prijal. Nekaj časa je bil tudi gojenec na Rakovniku, kjer mu tudi ni ugajalo in mu je smrdelo redno delo. Zato je dobre brate zapustil in šel po svetu. Pri »Amerikancu« se je nastanil l. 1925.. ko je odslužil vojake. Služil je pri sanitetnem polku v Zagrebu, odkoder je prišel v Ljubljano še v vojaški obleki. Tu si je ukradel takoj civilno perilo, čevlje in obleko in je začel svojo tatinsko karijero. Ukradel je nekje tudi neko medicinsko knjigo, katero je nosil s sabo in se je izdajal za medicinca. Sploh je bil jako podjeten človek. Hodil je tudi po hotelih, kjer je spraševal za razne tujce, pri tem pa kradel tudi ključe od hotelskih sob, s katerimi je potem odpiral tuja stanovanja na svojih tatinskih pohodih. Obtožnica trdi, da je oškodoval razne stranke, kolikor je znano, za preko 23.000 Din. Obtoženec je večino tatvin priznal. Zagovarja se, da se mu je v življenju zelo slabo godilo. Porotniki so po kratkem posvetovanju potrdili obe vprašanji, namreč prvo glede celev rste tatvin in drugo glede napačne prijave pri »Amerikancu« soglasno, nakar je bil obsojen Ivan Žnidaršič na **4 leta težke ječe.**

Uradna poneverba.

Kot drugi je prišel na vrsto davčni izterjevalec v Ljubljani za ljubljansko okolico **Josip Prime** iz Ljubljane. Tega moža je pograbilo državno pravdništvo, češ da je od strank v Zalogu, Šmartnem ob Savi, v Vevčah, Gornji Senici in Seničici in v Preski pridržal za davke vplačane zneske in sicer kolikor so mogli ugotoviti, v skupnem znesku 6162 Din. Mož je dostavljal po okolici davčne položnice, vršil je davčne rubežni in je sprejemal tudi denar, katerega bi moral najkasneje v 24 urah oddati davčnemu ali pa najbližjemu poštnemu uradu. On pa si je te zneske pridržal deloma vse, včasih pa je poslal davkariji samo delne zneske. Če so stranke plačale pred rubežnijo, je zabeležil: »Plačano pred rubežnijo« ali pa »Plačano po pošti«. Na poštnih nakaznicah pa ni označil kot pošiljalca sebe, marveč je označil kot pošiljateljico dotično stranko, ki mu je izročila denar, tako da je davčni urad bil uverjen, da pošilja denar stranka sama. Obtoženec je svoje dejanje skesano priznal. Izgovarjal se je, da je živel v bedi, ker ima veliko družino in je porabil denar za nujne družinske potrebe in ga ni lahkomišljeno zapravljal, kot delajo običajno drugi sleparji in goljufi. Toda državni pravdnik mu je predbacival, da mu ni bilo tako nujno potrebno goljufati, češ ker je imel zadostno mesečno plačo, potnine in ker zasluži tudi žena, ki dela v tobačni tovarni dnevno po 29 Din. Dalje mu je očital, da je popival po gostilnah po Poljanski cesti in da ga je spravil k goljufiji edino le pohlep po denarju in po veselem brezskrbnem življenju. Tudi se je izgovarjal, da ni porabil toliko zaupanega denarja, ker so mu dali včasih ljudje tudi manjše vsote, kot jih navaja obtožnica. Splošno je napravil obtoženec na poroto precej ugoden vtis, kar se je pokazalo tudi pri izreku o krivdi. Državni pravdnik zanika njegov zagovor, zagovornik dr Ženko pa je ugotavljal, da sedi na obtožni klopi siromašen državni uslužbenec, ki **postal žrtev neznosnih razmer in naravnost neverjetno slabo plačanega državnega nastavljenca.** To dejstvo je napravilo na porotnike viden vtis in opažalo se je, da so se mnogi s to ugotovitvijo o mizernem položaju državnega nameščenca popolnoma strinjali in ji tudi državni pravdnik sam ni dost ugovarjal. Po kratkem posvetovanju so porotniki **vprašanje glede poneverbe s sedmimi glasovi zanikali,** nakar je razglasil predsednik senata **oprostilno sodbo.**

NOVOMEŠKA POROTA.

1. marca 1926.

Umor.

Danes so se začele pred novomeškim okrožnim sodiščem porotne razprave. Prvi je bil na vrsti slučaj umora v Leskovcu pri Krškem, zaradi katerega sta stala kot obtoženca pred sodiščem: Janez *Škofljanc*, roj. 1907 v Dol. Skopicah, pristojen v Cerklje, samski, hlapec — in 26letna Dragica *Murovičeva*, roj. Žnidaršič, vdova in mati dveh otrok. Glasom obtožnice je Janez Škofljanc zakrivil hudodelstvo umora po čl. 134. k. z. in vrhu tega hudodelstvo tatvine, Dragica Murovičeva pa hudodelstvo oddaljene sokrivde na umoru po čl. 137. k. z. — Murovičeva je po moževi smrti živela pri svojem očetu Žnidaršiču v Leskovcu. Pri le-tem pa je služil kot hlapec 17letni Janez Škofljanc, znan po svoji malopridnosti. Med njim in Murovičevo se je razvilo nedovoljeno razmerje, vsled česar je Žnidaršič Škofljanca odslovil iz službe. Kljub temu je pa Škofljanc na skrivnem prihajal k Murovičevi. Ob nekem takem obisku ga je opazil 16letni Žnidaršičev hlapec Albert Arnšek. Arušek je stvar izdal gospodarju Žnidaršiču. Zaradi tega skrajno razsrjena, je Murovičeva nagovarjala Škofljanca, naj se maščuje nad Arnškom in ga ubije. — V nedeljo, dne 20. decembra 1925 je Škofljanc vzel priležniku svoje matere Saunšku čevljarsko kladivo in se z njim odpravil v Leskovec. Skrival se je do poznega večera pod nekim kozolcem, nato pa je šel k Albertu Arnšku v hlev ter ga med pogovorom, čakajoč, da ga Arnšek na kak način izzove, res ubil s kladivom po glavi. Potem je ubitega zavil v rjuho in v košu odnesel na cesto poleg Zagorčevega hleva, da bi ne našli trupla doma pri Žnidaršiču. — Šele v torek, 22. decembra zvečer je skozi okno zlezel v sobo k Murovičevi in ji natanko povedal, kako je izvršil umor. Murovičeva je bila vsa prestrašena, jokala je in mu očitala, zakaj je bil tako neumen, da je Arnška v hlevu ubil in ni počakal, da bi mu ona povedala, kam bo poslala hlapca po božično smrekico; sedaj da je spravil v nesrečo sebe in njo. Prosila ga je, naj ne izda, kar je bilo med njima in naj ji vrne njena pisma in sliko. Škofljanc je pisma izročil in jih je Murovičeva sežgala v štedilniku. Čez dva dni so Škofljanca aretirali. — Tako je dogodek opisal Škofljanc. Dragica Murovičeva pa je na zaslišanjih izprva sploh tajila vsako znanje s Škofljancem, pozneje pa je nedovoljene zveze z njim pač priznala, odločno pa tajila, da bi ga bila nagovarjala k umoru.

Po pravdoreku porotnikov je bil Škofljanc obsojen radi hudodelstva uboja na 4 leta težke ječe, Dragica Muravčič pa radi prigovarjanja k uboju na 1 leto težke ječe. Vprašanja glede umora in sokrivde so porotniki zanikali.

MARIBORSKA POROTA.

1. marca 1926.

Detomor.

Frančiška Šilec, roj. 24. marca 1906 v Spodnji Senarski, pristojna k Sv. Trojici, r.-k., samska, nazadnje stanujoča v Vitomercih št. 64, je obtožena, da je 15. novembra 1925 v Vitomercih svojega novorojenega nezakonskega otroka položila na vročo repo z ustmi navzdol, tako da se je zadušil. Frančiška Šilec je bila uslužbena kot dekla pri Angeli in Francu Šilec v Vitomercih in prišla v pustnem času 1925 v drugi stan. Svojo nosečnost pa je domačim tajila do zadnjega trenutka ter vse prigovarjanje ni pomagalo, da bi šla k zdravniku. V noči 15. novembra je spala v kuhinji na tleh. V jutro so jo popadli krči, šla je v klavnico in tam porodila. Dete je jokalo, ona pa ga je odnesla v kuhinjo in položija v kotel na vročo repo z obrazom navzdol, da se je zadušilo. Izdal jo je domači hlapec Konrad Kocbek, kije gospodarja opomnil, da je v klavnici čul otroško jokanje, nakar sta šla oba Šilec tja pogledat in je obdolženka šele tedaj priznala porod. Otroka so nato že mrtvega prinesli v hišo.

Obdolženka je priznala porod, trdi pa, da se je otrok ubil pri porodu, oziroma je bil že mrtev, ko ga je položila na repo. Izedeniško mnenje pa je potrdilo, da je otrok bil živ rojen in da je umrl vsled zadušenja. Obdolženka se je potem tekom preiskave zagovarjala s popolno zmedenostjo.

Tudi tekom porotne razprave je Šilceva vzdržala svoj zagovor kakor pri preiskavi. Potek razprave je znova pokazal vso bedo mnogih služkinj, ki mnogokrat tudi pri porodu nimajo na razpolago postelje. Obtoženka je vedno morala spati v kuhinji. Tudi vse priče so izpovedale isto, kakor tekom preiskave. Splošno so izjavljale, da je bila obtoženka zelo razburjena in je verjetno, da se res ne more spominjati, ali je bil otrok mrtev že pri porodu, ali je umrl šele potem. Porotnikom so bila stavljena štiri vprašanja: ali je obtoženka zagrešila premišljen umor, ali je zagrešila hudodelstvo detomora vsled opustitve, ali je zagrešila prestopek, ker ni pravočasno poklicala babice ali drugih domačih in kot zadnje vprašanje, ali je bila tako zmešana, da se svojega dejanja ni zavedala.

Porotniki so potrdili drugo vprašanje in je bila Frančiška Šilec obsojena na **1 leto težke ječe** z mnogimi poostritvami.

Požig.

Janoš Somer, rojen 8. dec. 1898 v Čepincih pri Murski Soboti, r.-k., samski delavec v Čepincih je obtožen, da je ponoči 29. decembra 1925 v Velikih Dolencih zažgal v skednju Mihaela Lajnščaka slamo. Gospodar si je le življenje rešil, gospodarska poslopja pa mu je požar upepelil docela. V nevarnosti so bila tudi poslopja drugih posestnikov. Obdolženec je želel poročiti domačo hčerko Terezijo. Ko pa mu je izpodletelo, je sklenil, da zažge poslopje. Obdolženec je v preiskavi priznal, da je storil zločin iz jeze, ker mu ni bilo usojeno, da bi na posestvu skupno s hčerko Terezijo gospodaril.

Somer se je pri razpravi izgovarjal, da ne razume prekmurščine, ako je slovensko transkribirana in da je požig priznal le vsled tega, ker so ga orožniki teplí. Rekel je, da tudi pred sodnikom ni ničesar priznal, da je samo podpisal neko izjavo. Zaslišana sta bila dva orožnika, ki sta izpovedala, da ni nobeden izvajal kakega pritiska. Tudi sodnik dr Dolinar je kot priča zaslišan, izjavil, da je priznal pred njim požig. Porotnikom je stavil senat tri vprašanja. Porotniki so soglasno potrdili vprašanje požiga in da je žalil orožnike, vsled česar je bil Somer obsojen na **5 let težke ječe** z mnogimi poostritvami. Vrhutega mora plačati še 40.000 Din za storjeno škodo.

CELJSKA POROTA.

1. marca 1926

Uboj.

Danes sta stala pred poroto **Viktor Turnšek** in **Alojzij Križan** radi uboja. Prvi je bil obtožen, da je udaril Franca Križana s kolom po glavi tako, da je nastopila smrt, drugi je bil pa obdolžen, da je s hudobnim namenom napeljal prvega k temu dejanju s tem, da ga je pozval k zasledovanju Fr. Križana in se oborožil z železnim težnikom, nakar sta oba zasledovala Križana tri četrt ure daleč in ga skupaj zavratno nskočila. Porotniki so v obeh slučajih na vprašanja odgovorili pritrdilno. Senat je nato obsodil Viktorja Turnška na **3 leta**, Alojzija Križana pa na **2 in pol leta težke ječe.**

Poizvedovanja

Izgubil se je v soboto dopoldne od tobačne tovarne do Zvezde mal prtiček, že izgotovljeno ročno delo. Pošten najditelj se prosi, da ga odda na policijskem ravnateljstvu.

Gospodarstvo

Produkcija premoga v Sloveniji l. 1925.

Ljubljana 26. febr. 1926.

Pred par dnevi smo objavili podatke o produkciji in oddaji premoga v Sloveniji in sicer za mesec december. Danes pa objavljamo natančnejšo statistiko produkcije in oddaje v vseh mesecih lanskega leta.

Kako se je gibala produkcija v l. 1924 in 1925, kaže sledeča razpredelnica:

	1924	1925
januar	181.931	191.324
februar	180.866	160.534
marec	177.427	163.337
april	136.937	135.921
maj	139.130	122.919
junij	136.646	124.833
julij	140.071	133.254
avgust	141.876	146.273
september	158.264	169.170
oktober	168.007	171.057
november	168.926	141.930
december	166.111	162.030
Skupaj	1,898.192	1,822.58,

Povprečna mesečna produkcija v l. 1913. je znašala 132.250 ton.

Konjunktura v našem premogarstvu pa je najbolj ilustrirana s podatki o višini zalog koncem vsakega meseca in sicer za leti 1924. in 1925 (v tonah).

	1924	1925
januar	13.195	38.814
februar	19.544	41.511
marec	26.963	51.432
april	31.088	59.753
maj	40.225	63.226
junij	43.737	61.969
julij	44.136	64.603
avgust	43.450	60.813
september	38.590	65.109
oktober	37.790	69.907
november	42.359	68.073
december	39.814	55.727

Kaj je razvidno iz teh podatkov?

Položaj v premogarstvu je bil v l. 1925. faktično slabši kakor v letu 1924, na kar kaže zmanjšana produkcija in veliko povečanje zalog. Vendar pa so rezultati za 1925. še vedno veliko boljši kakor pred vojno.

Za trenotni položaj premogarstva Slovenije je ugotoviti, da so zaloge dosegle dne 31. oktobra svoj maksimum in da so od tedaj padle do konca decembra za približno 12.000 ton, iz česar sledi, da se je položaj izboljšal. In tudi decemberska produkcija 1925. le malo zaostaja za decembersko produkcijo 1924. Na podlagi teh statističnih podatkov nikakor ne moremo priznati upravičenosti velikih redukcij delavstva, ki nam jih obeta TPD, kajti položaj vendar še ni tako slab in prvo sredstvo za ohranitev dobička na enaki višini nikakor ne sme in ne more biti ogromna redukcija delavstva tudi specielno pridobitnega stališča ne, najmanj pa govore zato socialni motivi.

K koncu navajamo še tabelo o povprečno zaposlenih delavcih in paznikih v premogovnikih.

	1924	1925
januar	13.368	12.705
februar	13.628	13.068
marec	13.571	12.892
april	13.514	12.522
maj	13.230	12.299
junij	12.916	12.369
julij	12.492	12.312
avgust	13.349	12.214
september	12.419	12.377
oktober	12.566	12.453
november	12.696	12.522
december	12.568.	12.499

Trboveljska premogokopna družba

nas je naprosila, da priobčimo sledeče njeno pojasnilo:

Z ozirom na številne napade, ki so bili v poslednjem času naperjeni zoper Trboveljsko premogokopno družbo in ki so večinoma temeljili na napačnih informacijah, se čuti družba primorano, dati javnosti sledeče pojasnilo:

Kritične razmere na celokupnem evropskem premogovnem trgu so prisilile vse premogovnike svoje obrate omejiti ali poponoma ustaviti. Te razmere niso prizanesle niti Trboveljski premogokopni družbi Dasi je imela družba že itak velike zaloge premoga, je bila v mesecu januarju, to je v mesecu, ki sicer pomeni čas najboljše konjunkture, primorana znova deponirati velike množine premoga, kar se že dolga desetletja ni primerilo.

V februarju smo morali že produkcijo zadrževati s tem, da smo mestoma odredili dela proste dneve. V enakem položaju se nahajajo tudi državni in drugi premogokopi v državi, ki so že znatno zmanjšali število delavstva in znižali tudi mezde. Državni rudniki so na primer že v avgustu prošlega leta mezde bistveno zmanjšali. Večji premogovniki v Sloveniji pa so že pred tedni skrčili svoj stalež do 25%. Trboveljska premogokopna družba, ki je upala, da bi se razmere utegnile zboljšati in ki je zato doslej odlašala z redukcijo delavstva in mezd, je sedaj primorana svojo produkcijo konsumu primerno za tretjino omejiti. Naravna posledica tega bi bila, da bi družba odpustila tretjino delavstva in nastavljencev, katerih skupni stalež znaša približno 9000 mož. Da bi pa toliko ljudi ne izgubilo kruha, odločila se je družba, da ne bo odpuščala večjega števila delavstva, marveč da bo dovolila vsakemu produktivnemu delavcu delati dve tretjini časa, dasi pomeni to zanjo znatno večje režijske izdatke. Tako zadene odpustitev le del delavcev ne neposredno produktivnih stranskih obratov in del pazniškega osobja, ki postane vsled redukcije dela popolnoma nepotreben.

Na ta način se je odpovedalo s 1. marcem:

v Trbovljah	33 poduradnikom	in 146 delavcem
v Zagorju	16 poduradnikom	in 84 delavcem
v Hrastniku	7 poduradnikom	in 55 delavcem
v Rajhenburgu	6 poduradnikom	in 200 delavcem
skupno torej	62 poduradnikom	in 485 delavcem

Vesti, da bo 1. marca odpuščenih 2000—3000 delavcev, so bile torej popolnoma neresnične.

V splošnem so se razširjale tudi številne vesti o velikem znižanju mezd in podaljšanju delovnega časa. Mezdni sistem, ki ga je svojčas diktirala vlada, obstoji v tem, da dobivajo delavci majhne mezde in mnogo stalnih doklad, kakor draginjske in družinske doklade ter nabavne prispevke zase in za družine. Posledica tega je bila, da delavci niso mogli biti zainteresirani na produkciji, ker je bilo faktično delo preslabo plačano. In res je povprečna storitev kljub tehnični izpopolnitvi rudnikov zaostajala pod normalo. Iste posledice so se pokazale tudi pri drugih rudokopih, ki so uvedli podoben mezdni sistem.

Vsi inozemski in tudi večina domačih rudnikov je bila tedaj primorana vrniti se k predvojnemu mezdnemu sistemu. In tako so na primer tukajšnji državni rudniki že v avgustu lanskega leta stalne doklade odpravili in vrhu tega celokupni zaslužek delavcev reducirali približno za 10%.

Navzlic temu, da so naši delavci pri osemurnem delavniku povprečno s 50 dinarji zaslužka (kajti državni zaslužijo samo 43—44 dinarjev) najbolje plačani jamski delavci v državi, bi se bila družba rada izognila redukciji mezd, če bi delavci pristali na to, da bi delali v jami celih osem ur; sedaj je v ta delavni čas všteta tudi pot na delo in nazaj, tako da znaša sedanji faktični delavni čas le približno sedem ur. Ker so delavci predlog polnega osemurnega delavnika odklonili, nam za ohranitev konkurenčne sposobnosti ne preostaja pač nič drugega, kot spremeniti mezdni sistem, pri čemer se bo moral povprečni zaslužek čisto neznatno znižati. To je tembolj upravičeno, ker se je cenik živil in drugih potrebščin od poslednje regulacije mezd znižal za več kot 20%.

Pocenitev premoga, po kateri stremimo in ki je v interesu gospodarskega življenja, je mogoča le, če izvedemo omenjene ukrepe.

Družba je na žalost primorana pri tej priliki javnost informirati, da jo ženejo pretirani napadi, razširjanje neresničnih vesti, nasilne grožnje in dejanski napadi na posamezne funkcijonarje do sklepa, za sedež družbe in centralnega ravnateljstva izbrati tako mesto v državi, kjer ji bo zajamčeno mirno delovanje.

(K temu pojasnilu Družbe si pridržujemo mi svoje stališče, ki smo ga že in ga še bomo obrazložili. — Op. ured.)

• • •

Občni zbori. Strojne tovarne in livarne d. d. v Ljubljanii imajo svoj občni zbor dne 18. marca 1926 ob 11. uri dopoldne na Dunajski cesta 35.

Likvidacija. Zadruga »Vorschusskassenverein für die Ortsgemeinden Rosswein, Pivola und Oberkotoch« v Razvanju se nahaja v likvidaciji. Upniki naj se zglase pri zadrugi.

Konkurzi. Razglašen je konkurz o imovini Franceta Krašovica, posestnika in trgovca pri Sv. Juriju ob Taboru. — Prisilna poravnava v konkurzni zadevi »Tvornice emajliranih peči Lutz, družbe z. o z. v Domžalah«, sprejeta dne 13. februarja 1926 od večine upnikov, je odobrena.

Redukcija delniškega kapitala dalmatinske tovarne usnja. Prva dalmatinska tvornica koža d. d. v Omišu je sklenila staviti na svojem občnem zboru dne 8. marca predlog, naj se zniža njena delniška glavnica na polovico, in sicer od 3 milijonov dinarjev na 1.5 milijonov, in sicer potom žigosanja delnic. Istočasno bo povišala število delniškega kapitala z izdajo 7000 novih delnic. v znesku 3,500.000 Din.

Nova tovarna briketov v Žalcu. V Žalcu nameravajo še v tekočem letu ustanoviti novo tovarno briketov, za katero se bo uporabljal premog iz Velenja in okolice.

Poljsko-ruska trgovska pogajanja. Te dni odpotuje v Moskvo poljska delegacija v svrho sklepa trgovskih pogajanj z Rusijo. Vendar mislijo Poljaki zavzeti tozadevno nasproti Rusiji taktiko rezerviranosti. Gotovo je, da ne bo nova poljsko-ruska trgovska pogodba zgrajena na temelju največje olajšave.

Borza

Dne 1. marca 1926.

Denar.

Zagreb. Berlin 13.518—13.558 (13.54), Italija 227.16—228.36 (228.13—228.25), London 275.75—276.95 (276.60—276.70), Newyork 56.5738—56.8738 (56.75—56.80), Pariz 208.30—210.30 (207.50—208), Praga 168.05—169.05 (168.60—168.70), Dunaj 7.985—8.050 (8.01—8.0150), Curih 10.91913—10.95913 (10.94—10.95).

Curih. Belgrad 9.15 (9.1350), Budimpešta 72.80 (72.80), Berlin 123.70 (123.70), Italija 20.87 (20.87), London 25.26 (25.26), Newyork 519.60 (519.75), Pariz 19.25 (19.07), Praga 15.395 (15.395), Dunaj 73.35 (73.25), Atene 7.40 (7.37), Bukarešt 2.20 (2.195), Sofija 3.70 (3.70), Madrid 73.15 (73.27) Varšava 64.50 (64.25), Amsterdam 208.10 (208.19), Bruselj 23.62 (23.62), Kopenhagen 135 (135), Stockholm 139.50 (139.25), Oslo 111.75 (112.75).

Dunaj. Devize: Belgrad 12.475, Kodanj 184.20, London 34.43, Milan 28.44, Newyork 709.75, Pariz 26.60, Varšava 91.50. Valute: dolarji 707.50, angleški funt 34.39, francoski frank 26.42, lira 28.40, dinar 1243, češkoslovaška krona 20.94.

Praga. Devize: Lira 136.60, Zagreb 59.67, Pariz 123. 30, London 163.90, Newyork 33.70.

Vrednostni papirji.

Ljubljana. 7% invest. posoj. 76—78, vojna odškodnina 280—281, Celjska 200—202, Ljub. kreditna 200—220, Merkantilna 100—104, Slavenska 50, Kred. zavod 175—185, Strojne 125, Vevče 110 den., Stavbna 90—100.

Zagreb. 7% invest. posoj. 77.50—78, vojna odškodnina 280—281, Hrv. esk. 120.50—122. Kred. 66.50—67.50, Hipobanka 106, Jugobanka 200 den., Praštediona 970—975, Ljublj. kred. 209, Slavenska 50—51, Srpska 144—145, Narodna banka 4300, Eksploatacija 21—25, Šećerana 410—420, Nihag 34, Gutmann 330 bl., Slavex 150 bl., Slavonija 43—44, Trbovlje 360—370, Vevče 100 den., Danica 63 den.

Dunaj. Podon.-savska-jadr. 715.000, Živno 779.000, Alpine 241.500, Greinitz 122.000, Kranjska industrijska 300.000, Trbovlje 472.000, Hrvatska esk. 138.000, Leykam 153.000, Hipobanka 81.000, Avstr. tvornice za dušik 220.000, Slavonija 51.500.

Blago.

Ljubljana. Les: Povpraševanje in ponudb malo. Prodanih 25 vagonov bukovih železniških pragov 2.51—2 60 m 18.5×23×14 cm po 30 Din in 5 vag. 2.45 m 12.5×22×12½ po 25 Din fco nakladalna postaja. — Žito in poljski pridelki: Povpraševanje in ponudbe srednje. Prodano 1 vagon času primerno suhe koruze fco Vinkovci 120 Din v vagone fco Postojna 155 Din.

Otroka kapitana Granta. 210

(Potovanje okoli sveta.)

Francoski spisal Jules Verne. — Poslovenil A. B.

— Seveda sem zlomil, je odgovoril Paganel in se postavil na dolge noge, toda kar sem zlomil, bo že mizar popravil!

— Kaj neki?

— Klop tam doli, ki sem nanjo priletel!

Ob takem odgovoru so se seveda vsi morali iz srca zasmejati, posebno ker jim je odgovor povedal, da na častivrednemu prijatelju Paganelu niti »kanonska dogodbica« ni zapustila vidnih sledov. Zemljepisec je zopet odnesel zdravo kožo.

—Za vsak slučaj pa si je treba zapomniti, kako so zemljepisci čudno sramežljivi,« je pomislil Mac Nabbs.

Ko se je Paganelovo razburjenje nekoliko poleglo, je moral odgovoriti še na vprašanje, ki se mu ni bilo mogoče izogniti.

— Sedaj pa bodite prav odkritosrčni, Paganel, je dejal lord Glenarvan, pa nam povejte, kako se je mogla ta zmota pripetiti. Priznam, da je bila vaša raztresenost naravnost od Boga, zakaj brez vas bi bil Duncan danes brez dvoma v rokah konviktov. Da ni bilo vaše raztresenosti, bi nas danes zopet imeli Maori. Toda povejte nam za božjo voljo, kaj vam je padlo v glavo, ka mste se zamislili, da ste napisali Novo Zelandijo namesto Avstralije?

— Primojruha! se je razvnel Paganel, zato, ker...«

V istem hipu mu je oko obstalo na Robertu in na gospodični Grantovi, pa se je naglo ustavil. Nato je odgovoril:

»Kaj hočete, dragi Glenarvan, saj veste, da sem norec, nepoboljšljiv raztresenec in da bom tudi ostal prav do zadnjega dne svojega življenja, dokler bom pač v tej koži...

— Vas bo torej treba dejati iz kože! je pristavil major.

— Dejati iz kože! je vzrojil zemljepisec. Kam pa merijo vaše besede?...

— Kako mislite, kam merijo? je vprašal kar najbolj mirno Mac Nabbs.

Paganel se ni dalje prerekal. Skrivnost Duncanove navzočnosti je bila pojasnjena. Popotniki, ki jih je bilo nebo na tako čudežen način rešilo, so se podali v udobne kabine, da se pokrepčajo.

Glenarvan in John Mangles sta počakala, da so lady Helena, Mary Grantova, major, Paganel in Robert odšli, nato pa sta pridržala Toma Austina. Hotela sta ga še nekaj povprašati.

— Sedaj povejte po pravici, dragi moj Tom, ali se vam povelje, da morate križariti na vzhodni obali Nove Zelandije, ni zdelo nekoliko čudno?

— I seveda je bilo čudno, blagorodje, je odgovoril Tom Austin. Zelo me je presenetilo, pa saj veste, da nimam navade pretehtavati povelja, ki jih dobivam. Ubogal sem. Ali sem sploh mogel ravnati drugače? Recimo, da nisem do pičice izpolnil vašega povelja in da bi se pripetila nesreča„ ali bi ne bil kriv jaz? Ali bi vi ravnali kaj drugače, kapitan?

— Ne, Tom, je odvrnil John Mangles.

— Pa kaj ste si morali misliti?

— Mislil sem si, blagorodje, da zahteva blagor kapitana Granta, da odjadram tjakaj, kamor mi velevate. Mislil sem si, da je prišlo vmes kako novo odkritje, da vas druga ladja popelje na Novo Zelandijo in da vas moram čakati na vzhodni obali otoka. Sicer pa sem ohranil popolnoma tajno, kam gremo. Od trenotka, ko sem zapustil Melbourne, pa do takrat, ko nam je avstralska celina izginila izpred oči, ni nihče od posadke izvedel za vsebino pisma. Tedaj pa se je pripetilo na krovu nekaj, kar me je zelo vznemirilo.

— Kaj neki, Tom?

— Ko je čolnar Ayrton izvedel drugi dan po odhodu, kam smo namenjeni...

— Ayrton! je vzkliknil Glenarvan. Ali je torej na krovu?

— Na krovu, blagorodje.

— Ayrton na krovu! je ponovil lord Glenarvan in se spogledal z Johnom Manglesom.

— Božja pota!« je zamrmral mladi kapetan.

Za trenotek samo, nagla kot blisk, je prešinila oba moža misel, kako se je Ayrton obnašal, kako je skrbno zasnoval izdajstvo, kako je ranil Glenarvana in zabodel Mulradyja, koliko so morali prestati, ko so tičali v Snowinem močvirju. In sedaj je bil zločinec po najbolj čudnem izmed naključij v njihovihi rokah.

— Kje je? je naglo vprašal Glenarvan.

— V kabini na prednjem delu ladje in skrbno zastražen, je odgovoril Tom Austin.

— Pa čemu zastražen?

— To pa je bilo takole: Ko je Ayrton zapazil, da jadra ladja proti Novi Zelandiji, se je raztogotil. Hotel me je na vsak način pregovoriti, da spremenim smer ladje. Grozil mi je in končno je celo ščuval posadko, naj se upre. Spoznal sem, da je nevaren človek, pa sem ukrenil vse potrebno, da ne more škodovati.

— In potem?

— Potem je ostal v kabini in ni niti poskusil, da se reši.

—Že dobro, Tom.«

V tem so poslali iz obednice po Johna in po Glenarvana. Kosilo, ki so ga bili tako potrebni, jih je že čakalo. Oba sta sedla za štirioglato mizo, ne da bi kaj črhnila o Ayrtonu.

Ko pa so poobedovali in so bili nasičeni in poživljeni gostje zbrani v kajuti, jim je Glenarvan odkril, da je na krovu tudi Ayrton. Hkrati jim je odkril svojo namero, da ga da pripeljati, da si pogledajo iz oči v oči.

— Ali me moreš pogrešati pri tem spraševanju? je zaprosila lady Helena. Priznam ti, Edvard, da bi mi bil pogled na tega nesrečneža zelo mučen.

Priporočamo »Ljudske knjižnice« v Jugoslovanski knjigarni v Ljubljani. 17 predvojnih zvezkov po nizkih cenah ter nova ilustrirana zvezka: 19. zv. Kazan. volčji pes, br. 18 Din, vez. 30 Din. 20. zv.: Kralj gorá, br. 18 Din, vez. 30 Din. — KOL.

Barvne trakove, ogljeni-, povoščeni-, kopirni papir, hektografični zavitki in druge potrebščine pri Lud. Baraga, Selenburgova ulica 6/I Telefon štev. 980

Vsled ugodne nabave surovin smo
znatno znižali cene
nogavicam in drugim pleteninam
P. n. trgovce in zadruge prosimo, da zahtevajo cenike, ter se priporočamo
M. Franzl & Sinovi
Poštni predal 44 Ljubljana, Privoz 10

Več. KROJAŠKIH
pomočnikov
za fino damsko delo sprejme takoj »ELITE«, Ljubljana, Prešernova 9.

Radi odpotovanja
NE SPREJEMAM
stranke do 8. marca t. l.
Konc. zobotehnik
F. Holchaker
KRANJ.

Dva črkoslikarska POMOČNIKA
sprejme takoj tvrdka PRISTOU in BRICELJ, Ljubljana, Aleksandrova cesta 1. — Sprejme tudi vajenca, ki ima zadostno izobrazbo. 1425

Trgovski pomočnik
mešane stroke, želi premeniti službo. Gre v mesto ali na deželo. Ponudbe na upravo lista pod šifro: »Pridnost in poštenost«. 1436

Vpokojeni orožnik
išče službe v skladišču, sluge, vratarja, paznika ali kaj sličnega. Nastopi takoj ali kesneje. Zmožen je več jezikov. Ponudbe na upravo »Slovenca« pod šifro: »Vesten« 1435.

IŠČEM SLUŽBO
kot skladiščnik, paznik ali boljši sluga; položim do Din 20.000 kavcije. Cenj. ponudbe na upravo pod: »Zanesljiv« 1434.

Instruktorja
(akademika) za matematiko išče osmošolec. Ponudbe z navedbo honorarja upravi pod: Takoj.

SOBO z zajutrekom išče dve mirni gospodični s 15. marcem pri kaki nemški rodbini. Ponudbe upravi pod: »Daljša doba« 1423.

ABONENTI
na kosilo se sprejmejo. Naslov v upravi: št. 1421

TRG. POTNIK
v celi državi dobro vpeljan, sprejme zastopstvo proti proviziji. Dopise na upravo »Slovenca« pod šifro: »Agilen« št. 1424.

FIŽOL! Kdor rabi večjo množino fižola-ribenčana, ga lahko dobi, ako se dogovori pismeno ali ustmeno pri IVANU PUCELJ — Dane št. 7, Ribnica, Dol.

Prostovoljna
JAVNA DRAŽBA
moške obleke, perila in zlatnine se vrši 5. marca t.l. ob 9. uri dopoldne v Bohoričevi ulici štev. 12, I. nadstropje. 1387

Kupim vrezovalni STROJ (Stanzmaschine)
za čevljarsko obrt na ročni pogon. Ponudbe na upravo lista pod šifro: »Stanzmaschine« 1432.

OPALOGRAF
kupim. - Ponudbe pod »Opalograf 1431« upravi.

STAMPILJE • T. RABIČ • Ljubljana KOLODVORSKA UL. 29

Zelo dobičkanosno ZASTOPSTVO
oddaja velika inozemska tvrdka agentom, zastopnikom itd. Dopise pod: »Ohne Kapital und Vorkenntnisse« št. 9784 na »PIRAS«, Praga, Jindřišska 18, Československa.

»Leda«
Šelenburgova ulica 1, dvorišče, levo,
priporoča bogato izbiro damskega perila po najnižjih cenah. Drž. uradnicam in družinam popust.

Kuhinjsko emajlirano
posodo
vseh vrst in dr. potrebščine, dobite najceneje pri tvrdki: A. VICEL, Maribor, Glavni trg št. 5.

Jalove krave
in TELICE ozdravite z BUSOLIN SVEČICAMI. Škatlja z živinozdravniškim navodilom 30 Din. Izdeluje in razpošilja samo: Lekarnar Hočevar, Vrhnika. 1244

Zahtevajte povsod
INFICIN
ki zanesljivo in popolnoma pokonča mrčes (ščurke in ruse). Škatlja 250 gr. velja 15 Din. Ako ne pomaga, vrnem denar. — : Pošilja po pošti :
Lekarna Krajčović, Vukovar.

DRVA - ČEBIN
Wolfova ulica 1/II. — Telefon 56

Svilene in spomladanske
klobuke
od 120 Din naprej priporoča modni salon M. JEGLIČ, Ljubljana, Slomškova ulica 27. 758

Pristne neapolitanske
MAKARONE
razprodaja radi opustitve zaloge tvrdka I. MUC Koloniale, Vodnikov trg št. 2 in podružnica, Tavčarjeva (Sodna) ulica 4, po Din 7.50 do Din 12.— za kilogram.

Kje kupiš najceneje?
V Šentpeterskem bazarju — Ljubljana, Martinova cesta 8, kjer dobiš manufakturno blago po skrajno nizki ceni. Pridite in prepričajte se!

A. SUŠNIK
železnina
Ljubljana, Zaloška cesta

KLAVIRJI!
Tovarna in zaloga klavirjev, prvovrstnih instrumentov različnih tvrdk, kakor tudi lastnih izdelkov. Poseben oddelek za popravila. Uglaševanje in popravila za Glasb. Mat., konservatorij i. dr. institute izvršuje moja tvrdka. Točna postrežba, zmerne cene — tudi na obroke! R. WARBINEK, Ljubljana, izdelovalec klavirjev.

Kupimo STRUŽNICO
za les (draksl). Ponudbe z navedbo cene na: A. Šinkovec, d. d., Grosuplje pri Ljubljani.

Mr. Ph. Rudolf Ramor
lekarnar
v Ljubljani, Miklošičeva cesta 36
naznanja p. n. občinstvu, da je svojo lekarno
preselil
v palačo okrožnega urada za zavarovanje delavcev na isti cesti
nasproti sodne palače
ter jo popolnoma na novo in moderno uredil.
Najbližja lekarna za one, ki prihajajo na glavni kolodvor!

V globoki žalosti naznanjamo vsem prijateljem in znancem tužno vest, da je naš nad vse ljubljeni oče, brat in stric, gospod

Franc Adamič

blagajnik del. družbe »Hungaria«, združenih mlinov Ogrske v Budimpešti

v nedeljo, dne 28. februarja 1926, po dolgi in mučni bolezni, previden s tolažili za umirajoče, Bogu vdan preminul.

Pogreb nepozabnega pokojnika se vrši **v torek, 2. marca t. l. ob 4 popoldne iz hiše žalosti, Stara pot št. 2,** na pokopališče pri Sv. Križu.

Venci se hvaležno odklanjajo.

V Ljubljani, dne 1. marca 1926.

GLOBOKO ŽALUJOČI OSTALI.

Mestni pogrebni zavod.

Naša najboljša žena, zlata mamica ter najsrčnejše ljubljena tašča

Josipina Knafelc

se je preselila, previdena s svetotajstvi za umirajoče, v 77. letu svoje starosti, po mukepolnem trpljenju, k svojemu večnemu plačniku.

Pogreb se vrši dne 2. marca t. l. ob 11. uri iz hiše žalosti, v Šmihelu št. 35, na pokopališče v Šmihelu.

Vsi, ki ste poznali zlato in plemenito srce pokojne, ohranite jo v najboljšem spominu, ter molite za njo.

Šmihel pri Novem mestu, dne 1. marca 1926.

FRANC KNAFELC, soprog.
JUSTINA LOVRENČIČ, hči. — IVAN LOVRENČIČ, zet.

Potrtim srcem javljamo svojim sorodnikom, prijateljem in znancem, da je naša globoko ljubljena mama, tašča, svakinja in teta, gospa

Adela Skaberne roj. Schrey pl. Redlwerth

veletrgovka in posestnica

sklenila svoje življenje, polno dobrotljivosti, v nedeljo, 28. februarja ob pol 7. zvečer po kratki bolezni, previdena s sv. zakramenti za umirajoče.

Zemeljske ostanke predrage pokojnice spremimo v torek, 2. marca 1926 ob 3. pop. iz hiše žalosti v Ljubljani, Mestni trg 10, na pokopališče pri sv. Križu, kjer jih položimo v rodbinsko grobnico k večnemu počitku.

Sv. maša zadušnica se bo brala v sredo 10. marca 1926 ob 10. dopoldne v stolni cerkvi sv. Nikolaja.

V Ljubljani, dne 28. februarja 1926.

Avgsut in Milan, sinova.
Ruža, sinaha.
Marija Rozina roj. Skaberne, svakinja, z rodbino,
Viktorija Skaberne, svakinja, z rodbino.

Zdravje je pol bogastva!

Za uspešno duševno in telesno delo, ter za uspeh v življenju sploh je človeku predpogoj telesno zadovoljstvo.

Ne mučite svoje telo pri vsakem koraku s trdim usnjatimi petami, ker one provzročajo močne potresljaje.

Nosite tudi Vi
Palma-kaučuk podplate in pete.

Vi se potem ne bodete hoteli nikakor več odreči ugodnemu in elastičnemu koraku.

Palma-kaučuk pete so trikrat tako trpežne in še ceneje kot usnje.

Zastoni dobite uro na 15 rubinov ali srebrno cigaretno dozo poleg tovarniških cen, če kupite eno obleko, oblekco za otroke, ali posamezne hlače etc. v naši detajlni trgovini na Erjavčevi c. št. 2.
Glejte letake! Glejte letake!
Konfekcijska tovarna
FRAN DERENDA & Cie
Ljubljana.

2 šoferja
absolutno trezna in zanesljiva, vešča vseh pripadajočih mehaničnih del, se sprejmeta takoj za osebni avto-omnibus v Mežiški dolini, proga Črna-Prevalje (17 km). — Prvovrstni strokovnjaki, po možnosti samci, naj predložijo osebno ali pa pismeno svoje ponudbe z zahtevki na OBČINSKI URAD V ČRNI PRI PREVALJAH.

VESELJE
vsakega knjigovodje so lepo in pregledno črtane poslovne knjige v trpežni :: vezavi, ki jih izdeluje ::
KNJIGOVEZNICA K. T. D.
V LJUBLJANI, KOPITARJEVA ULICA ŠTEV. 6/II.

Prvovrstna moška pisarniška moč
popolnoma perfekten korespondent v slovenskem in nemškem jeziku (prednost znanje srbohrvaščine), strojepisec in stenografist, dober knjigovodja, le z večletno prakso, se išče. — Pogoji: trezen, soliden, neoženjen, vojaščine prost. Nastop takoj ali po dogovoru. Na nekvalificirane in nezadostno izvežbane moči se ne more ozirati. — Ponudbe z navedbo spričeval in zahtevo plače pod šifro: »VESTEN« št. 1330 na upravo »Slovenca«.

Kupujem še
kostanjev les za tanin
po tovarniških dnevnih cenah.
ERNEST MARINC, CELJE,
Frankopanska ulica 4.

Pridobivajte novih naročnikov!

Zahvala.

Ob prerani in bridki izgubi našega srčno ljubljenega sina, brata, gospoda

Josipa Strajnar

se za vse izkazano sočutje, za prekrasne vence tvrdki Rojina in Komp., in njegovim sodrugom, kakor tudi ostalim, ki so ga spremili na njegovi zadnji poti, prav prisrčno zahvalimo.

Ljubljana, 1. marca 1926.

ŽALUJOČI OSTALI.

Za Jugoslovansko tiskarno v Ljubljani: Karol Čeč. Izdajatelj: dr. Fr. Kulovec. Urednik: Franc Terseglav.